AJNA
DIJSKA KNJIŽNI

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX. - Štev. 260 (2570) | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. | TRST, torek 3. novembra 1953 | Cena 20 lir

„...toda za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti".
KAJUH

NAŠE LJUDSTVO STRNJENO OB GROBOVIH IN SPOMENIKIH NAŠIH PADLIH:

Prisegamo, da ne bomo nikoli dovolili da bi rimski okupator vdrl na naša tla

Nepozabne spominske svečanosti v nedeljo in ponedeljek v Rižarni, na pokopališču pri Sv. Ani, v Ul. M. d'Azeglio, v Ul. Ghega, v Nabrežini, Šempolaju, Križu, Proseku-Kontovelu, Saležu, Općinah, Bazovici, Lonjerju-Katinari, Borštu, Dolini, Mačkovljah, Plavjah in v vseh krajih, kjer so grobovi in spomeniki žrtev za našo svobodo

Naše ljudstvo je v nedeljo in včeraj zelo svečano počastilo spomin padlih borcev, talcev in žrtev fašizma. Od Bazovice do Štivana po vseh vaseh in v Trstu so šli ljudje v Rižarno, na pokopališča k spomenikom in na kraje usmrtitve junakov, polagali vence in cvetje; z govori, petjem žalostink in z enominutnim molkom izkazali oso svojo ljubezen in hvaležnost do tistih, ki so se žrtvovali za našo svobodo. Se nobeno leto po osvoboditvi ni bilo ob spomenikih in na grobovih toliko vencev in cvetja. Se nikoli se nismo čutili bolj povezani v duhu s tistimi, ki so v skupni borbi prelili svojo kri in s tem zapečatili našo pravico do naše zemlje.

Z veliko udeležbo na teh spominskih svečanostih so ljudje še enkrat pribili, da nočejo pasti pod suženjstvo tistih, ki so prelivali kri naših borcev ter nas morili in nam požigali domove. Poudarili so, da bodo zvesti ideatom, za katere so borci padli, ter da se jim ne bodo nikoli zmeverili.

V nedeljo ob 10. uri se je zbrala v rižarni velika množica ljudstva, Slovencev in Italijanov, ki so na tem žalostnem kraju, kjer so nacifašisti upepelili nešteto borcev, počastili njihov spomin. Ljudje so si najprej ogledali celice smrti ter pri tem obujali spomine na žalostne in težke dni naše zgodovine. Nato so položili venec na spomenik, ki spominja na žrtve. Tovariš Davorin je pozval navzoče, naj z enominutnim molkom počaste spomin padlih borcev, in dejal, da bomo ostali zvesti njihovim vzorom ter nadaljevali započeto borbo vse dotlej, dokler se ti vzori ne bodo uresničili. S tem bomo tem padlim borcem in žrtvam postavili v svojih srcih tudi najlepši spomenik. Za njim je spregovoril v italijanščini še tovariš Petronio.

Ljudje so nato odšli na pokopališče pri Sv. Ani. Tu so položili cvetje in vence na grobove padlih borcev in talcev, počastili njihov spomin, tovariš Stoka in Alma Reschitz pa sta z ganljivimi besedami izrazila čustva vseh navzočih ob tem spominskem dnevu. Množica je nato šla počastit še posmrtne ostanke narodnega heroja Pinka Tomažiča in bazoviških junakov. Končno so nesli ljudje cvetje na grobove ter se poklonili še spominu padlih borcev Jugoslovanske vojske in garibaldincev na vojaškem pokopališču.

V dopoldanskih urah je bila počastitev spomina žrtev tudi ob spomeniku pri proseški postaji, kjer je za svobodo darovalo življenje 10 domačinov. Spomenik je bil zasut s cvetjem in venci, od katerih so viseli traki v slovenskih barvah z rdečo zvezdo. Najprej je zapel pevski zbor s Proseka-Kontovela, potem pa je spregovoril tov. Milan Husu, ki je najprej pozval navzoče, da z enominutnim molkom počastijo spomin padlih. Nato je v krajšem govoru prikazal veličino idealov, za katere so se borili in umirali najboljši sinovi našega ljudstva, ter prisegel, da se bomo še nadalje borili za iste cilje in iste ideale, za katere so žrtvovali življenje padli domačini. Nikoli več pod Italijo, je bilo geslo v NOB in to geslo velja še posebno v teh časih, ko steguje italijanski imperializem svoje kremplje po naši zemlji. Mi smo se temu uprli in se bomo še nadalje borili, da uresničimo težnje našega ljudstva, ki ne mara Italije in ki hoče biti na svoji zemlji svoj gospodar. Slava padlim junakom!

Med svečanostjo so k spomeniku prišli člani jugoslovanske delegacije v Trstu, ki so na spomenik položili lep venec. Nato je zopet zapel pevski zbor, ki je zaključil spominsko slovesnost.

Tudi v Bazovici so vaščani še pred poldnevom odšli k spomeniku štirim bazoviškim junakom, kjer so položili cvetje ter počastili spomin Bidovca, Marušiča, Valenčiča in Miloša, prvih žrtev upora slovenskega ljudstva pod fašistično Italijo.

Po našem podeželju so bile v nedeljo popoldne svečanosti na pokopališčih, kjer so grobovi padlih borcev. Na bazoviško pokopališče so se zgrnili domačini in vaščani iz Gropade, Padriča, Peska in Gročane. Se nobeno leto ni bilo toliko ljudi in toliko cvetja. Lepo urejeni partizanski grobovi so bili dobesedno zasuti s cvetjem. Ko je duhovnik opravil žalne obrede, so pevci odšli na grobove padlih borcev ter zapeli žalostinko. V polkrogu se je okoli grobov zbrala množica, kateri je spregovoril tov. Miro Presel. Z v srce segajočimi besedami se je spomnil vseh žrtev za svobodo, od onih, ki so darovali življenje na bojnih poljanah, do tistih, ki so končali v rokah rabljev — na vislicah, pred puškami in v rižarni. Toda ta krvavi davek, ki ga je dalo naše ljudstvo, ni zadostoval, kajti spet steguje agresor roke po naši s krvjo prepojeni zemlji. Toda še so ostali borci, ki stojijo trdno na braniku naših pravic in ki ne bodo dovolili, da se našemu narodu zgodi krivica, proti kateri so se borili oni, ki so danes na mrtvi straži. Živi borci bodo ubranili prah onih, ki počivajo v naši zemlji!

Tudi na Proseku je bilo domače pokopališče polno ljudi. Spomenik padlim domačinom in partizanski grob sta bila polna cvetja in vencev. Kot že dopoldne ob spomeniku pri proseški postaji, tako so tudi tukaj pevci zapeli «Žrtvam», potem pa so ljudje z enominutnim molkom počastili njihov spomin. Izmed zbranih ljudi se je nato oglasil tov. Tone Ukmar, ki je v kratkih besedah poudaril veličino žrtev ter prisegel, da ne bomo odstopili od borbe, za katero so padli žrtvovali življenje.

Pevci so nato odšli na pokopališče na Kontovel, kjer so po končanih obredih obstopili spomenik in grob padlih junakov ter zapeli žalostinko. Na tem mestu je nato spregovoril tov. Franc Stoka, ki se je najprej oddolžil spominu junakov ter prikazal veličino njihove borbe. Nato je omenil današnji položaj, ko imperialistična Italija ne skriva svojih apetitov po naši zemlji, ter poudaril, da je naša dolžnost, da se z vsemi silami borimo proti ponovnemu zasužnjenju ter na ta način nadaljujemo borbo onih, ki so za osvoboditev našega ljudstva darovali najdražje, kar so imeli.

Na pokopališču v Sv. Križu se je po cerkvenem obredu zbrala množica vaščanov pred spomenikom padlim borcem, kjer je moški pevski zbor zapel «Zadnje slovo» in «Vigred». Ljudje so polagali šopke cvetja pred spomenik ter se tam zadržali dolgo časa.

V Nabrežini so se ljudje zbrali najprej na pokopališču, kjer je pevski zbor «Igo Gruden» zapel «Glejte, kako umira pravični» in še eno pesem. Pevci so nato skupno z drugimi vaščani odšli na glavni trg pred spominsko plošča, kjer sta tovariša Sčinkovec in Širca, očeta dveh padlih ju-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Venci Delegacije FLRJ

Šef Gospodarske delegacije FLRJ, opolnomočeni minister prof. Jože Zemljak je v nedeljo položil vence na grob borcev JLA in na grobove talcev na pokopališču pri Sv. Ani, pri spomeniku bazoviškim žrtvam na strelišču v Bazovici in na grobu borcev JLA v Bazovici.

Ostali člani delegacije pa so položili vence in cvetje na spomenike in grobove v Miljah, pri Domju, v Dolini, v Borštu, v Boljuncu, v Gropadi, v Trebčah, Mačkovljah, v Ricmanjih, na Općinah, Repentabru, na Kontovelu, v Nabrežini, v Sempolaju, na Proseku, v Sv. Križu, v Zgoniku, Saležu, na Kontovelu, v Barkovljah, pri Sv. Ivanu, v Lonjerju in na Katinari.

Ali ZVU ve?

Po mestu se v teh dneh širijo vedno pogosteje govorice, da italijanski iredentisti s fašisti na čelu ne nameravajo ostati jutri 4. t. m. kar tako križem rok. Bartolijev tako imenovani «Odbor za obrambo italijanstva Trsta» je baje že več dni zelo živo na delu. O tem je sicer v zelo skopih besedah poročalo njegovo časopisje. No, pravijo, da se letos ta «odbor» ne bo omejil samo na organizacijo izgredov sto fašističnih škvadristov, kot je storil lani v marcu za izsiljevanje londonskega sporazuma, temveč da ima letos direktno pomoč preoblečenih pripadnikov italijanske vojske, dalje mobilizirane vse iredentistične rezervne oficirje v Trstu z zadevnim orožjem in podobnimi pripravami, ki jih poznamo iz danunciantskih in fašističnih časov.

Ali ZVU te govorice preverja? Ali je podvzela potrebne varnostne ukrepe?

Naš list je o podobnih namenih iredente pisal že pred 8. oktobrom. Sedaj se govorice ponavljajo. Časa je torej oblast imela dovolj. V kolikor bi nameni rimskih vladnih agentov uspeli, bi bila torej odgovorna oblast vsekakor več kot sokriva.

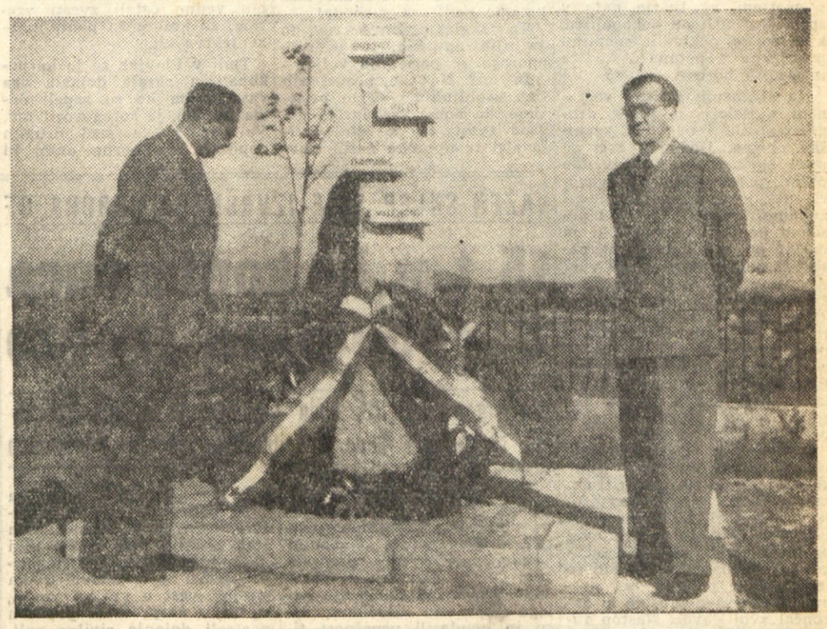

Šef Gospodarske delegacije FLRJ minister Zemljak je položil venec k spomeniku bazoviških žrtev.

Priprave za obisk Popovića na Dunaju

BEOGRAD, 2. — Državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebles je danes sprejel avstrijskega poslanika v Beogradu Walterja Wodaka.

Jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Dragomir Vučinić, ki je te dni prispel v Beograd v zvezi s pripravami za obisk jugoslovanskega državnega tajnika za zunanje zadeve Koče Popovića na Dunaju, je v izjavi Jugopressu poudaril stalni naredek v avstrijsko-jugoslovanskih odnosih. Na vprašanje, kako v Avstriji gledajo na dogodke v zvezi s Trstom, je Dragomir Vučinić odgovoril: «Mišljenje glede Trsta, zlasti pa predlog o internacionalizaciji naletel na ugoden sprejem pri avstrijski javnosti, kar se lahko vidi tudi iz avstrijskega tiska. Avstrijsko ljudstvo ima vsekakor zadostne razloge, da ne gleda z ravnodušnostjo na našo borbo okrog Trsta».

V jugoslovanskih gospodarskih krogih menijo, da bodo za časa obiska K. Popoviča v Avstriji razpravljali med drugim tudi o vzpostavitvi gospodarskih stikov med obmejnim področjem Avstrije in Jugoslavije. Med drugim bodo načelno proučili tudi vprašanje sklenitve regionalne trgovinske pogodbe med jugoslovanskima republikama Hrvatsko in Slovenijo in avstrijskima pokrajinama Štajersko in Koroško.

Tritedenski odlog razprave o Trstu v Varnostnem svetu

NEW YORK, 2. — Varnostni svet OZN je danes zopet razpravljal o Trstu. Prvi je govoril grški delegat Aleksis Spiru, ki je predlagal odložitev nadaljnjega razpravljanja za 23. novembra. Temu pa se je uprl sovjetski delegat Višinski, ki je dejal, da bi se kljub vprašanje najbolje rešilo z uveljavitvijo mirovne pogodbe. Pri glasovanju se je 9 delegatov izreklo za odložitev; Višinski je glasoval proti odložitvi, libanonski delegat pa se je vzdržal.

Grški delegat je svoj predlog za odložitev takole utemeljil: «Najbolj prizadete strani vodijo pogajanja po normalni diplomatski poti, da bi prišlo do rešitve, ki naj bi upoštevala spremenjene okoliščine in interese prebivalstva Svobodnega tržaškega ozemlja. Mislim, da se mi ne bi smeli vmešavati v reden potek pogajanj. Projeciranje spora med Vzhodom in Zahodom v tukajšnjem sedežu s Trstom kot žariščem bi imelo zelo negativen odraz na možnost zaželene rešitve. Čas, ki je potekel od 20. oktobra, čeprav je nedvomno služil za razjasnitev ozračja, ni zadostoval, da bi najbolj prizadete stranke mogle uspešno zaključiti svoja prizadevanja. Zato je treba dovoliti še nekaj časa.»

Višinski pa je med drugim izjavil tudi, da se od 20. oktobra, ko je Varnostni svet prvič odložil razpravljanje, ni nič spremenilo.

Nenni podpira Pellovo nepopustljivost

LONDON, 2. — Današnji «Manchester Guardian» objavlja intervju svojega dopisnika z Nennijem. V svoji izjavi pravi Nenni, da je skeptičen o možnosti konference petih, zlasti ker «italijanska vlada popolnoma pravilno zahteva, naj se prej izpolni tisto, kar ji je bilo spontano obljubljeno». Nadalje je Nenni dejal, da podpira Pellov predlog o plebiscitu.

Pred 10. obletnico II. zasedanja AVNOJ

BEOGRAD, 2. — 20. in 30. novembra bodo v Jajcu svečano proslavili 10. obletnico zgodovinskega II. zasedanja AVNOJ. Prvi dan bo svečana seja mestne občine in seja Zveznega izvršnega sveta. Seje se bodo udeležili delegati iz vseh jugoslovanskih republik ter preživeli člani II. zasedanja AVNOJ. 30. novembra bodo odprli zgodovinski muzej v domu AVNOJ, kjer bodo zbrani material in dokumenti o razvoju nove Jugoslavije od II. zasedanja do danes. Drugi dan popoldne bo veliko zborovanje tamkajšnjega prebivalstva.

ŠE EN GOVOR MILOVANA DJILASA V BANJALUKI

Titov „NE" je „NE" za vso Jugoslavijo, za poslednji kotiček naše domovine

„Borba": Jugoslavija razpolaga z učinkovitimi sredstvi proti italijanskemu imperializmu in jih zna tudi dobro uporabiti, kakor je že preteklost pokazala

BEOGRAD, 2. — V nedeljo je na velikem volilnem zborovanju v Banji Luki, ki se ga je udeležilo 65.000 prebivalcev mesta in drugih krajev Bosanske Krajine, govoril podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Milovan Djilas. V svojem govoru, v katerem je predvsem poudarjal enotnost narodov socialistične Jugoslavije, je med drugim dejal:

«Italijanska propaganda govori, kako smo razdeljeni na tri razdvojene narode. Pri tem mislijo na minulo vojno. Toda lažejo! Prav tedaj so namreč naši narodi začeli v ognju kaliti enotnost v borbi proti domačim izdajalcem in okupatorju. Med temi so bili najbolj zahrbtni italijanski; najbolj zahrbtni so bili zaradi tega, ker so bili najbolj bojazljivi. To svojo bojazljivost so hoteli prikriti z zvijačo in zahrbtnostjo. Toda ostali so samo zahrbtni. Danes pri nas tudi ni več tujih privržencev, če pa so, so maloštevilni in se morajo skrivari pred vseljudskim gnevom.

Kaže, da niso bili samo Italijani tako neumno prepričani o razdvojenosti in notranje slabosti Jugoslovanov. Kaže, da so tudi drugi in ne samo Italijani mislili, da gre še vedno za staro Jugoslavijo, a ne za novo, mlado, nezadržno silo narodov, ki si bočejo ustvariti novo življenje in že enkrat doseči enakopravnost. Te sile ne more zaustaviti nihče. Na Jadranu ne more imeti nihče nadoblasti. Možno je samo dvoje: sodelovanje na enakopravni osnovi, ali boj. Tretjega izhoda ni. Tudi za Trst ne! Na Zahodu lahko rešujejo kakor hočejo in kar hočejo. Toda reševanje brez nas je samo odlaganje rešitve ter pomeni zaostrovanje in kompliciranje celotnega vprašanja.

Mi priznamo samo tisto, za kar je rekel «da» tovariš Tito. Njegov «ne», je «ne» za celo Jugoslavijo, tudi za najzakotnejše kraje naše domovine. In ker je v Titu izražena volja in pripravljenost Jugoslovanov, da bodo neodvisni in si bodo uredili svoje življenje, kakor bodo hoteli, zato Tito tudi govori v imenu vseh nas tisto, kar občutimo. Tudi tokrat — in to ne prvikrat, je rekel prav isto: Ne gospoda, ne morete odločati o nas — brez nas. Vzkliki: Ne morejo, to je nemogoče! Ni trajalo dolgo, pa je to postalo očitno: Italijani niso «zmagovito» vkorakali v Trst in cono A. Stvar se je zapletala in sedaj poskušajo najti zahodne sile izhod iz slepe ulice, čeprav so za to izgubili moralno podporo tudi pri svojih narodih. Po vsem svetu je kot sonce zasijala pravična stvar narodov Jugoslavije.

Mi nismo sami! V bodoče bomo še manj osamljeni, kajti naša borba je del borbe narodov za mir, za socializem in demokracijo, proti hegemoniji, rivalskim blokom in interesnim sferam.

Kakor ob steni so se razbile ob naši enotnosti vse intrige, vse špekulacije in samovoljne odločbe velikih sil.

Kaže, da premišlja v zahodnih prestolnicah sam hudič, kaj bi napravil, da bi strnil Jugoslovane v eno samo celoto in jih čim bolj ogorčil proti Zahodu. Razume se, njihov cilj je bil pomagati italijanskemu imperializmu; njihov cilj je bil, da bi nas razdvojili in oslabili, ker so mislili, da se tržaško vprašanje ne tiče Srbov in drugih, marveč samo Slovencev. Zgodilo se je nasprotno in treba je bilo odložiti namere, kajti njihove mahinacije nepravične in nečiste so se soočile zopet z resnico, s stvarnostjo, z enotno voljo jugoslovanskih narodov, da bi bili neodvisni in upoštevani kot enakopravni, da bi lahko urejevali svoj dom, kakor bi hoteli, ti narodi hočejo socializem in demokracijo. Trst nas je strnil in združil in nas združuje. Kakor nikoli, sta prišla do izraza bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije. Jugoslovani in Jugoslavija so vstali kot eden mož in en narod, da branijo svoje dostojanstvo in svoje pravice. V tej borbi za enakopravnost ne bo naše narode zadržalo nič. Mi smo mladi in borba nas ne utruja, marveč pomlajuje. Mi smo narodi, ki so se iztrgali preteklosti in gremo nezadržno naprej v nekaj novega, v demokracijo in socializem v moderno industrijsko življenje. Mi bomo zmagali tudi glede tržaškega vprašanja. To je neizbežno. Resnica je tudi tokrat na naši strani in le-ta je na koncu koncev vselej zmagala».

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 2. — Pella je obilno izkoristil gostoljubnost Pariza. V trenutku, ko so številni znaki vzbujali veliko upanje na sklicanje konference, je predsednik italijanske vlade s ponavljanjem starih imperialističnih pogojev skušal spodkopati vse dosedanje konstruktivne napore, ki so dali prve pozitivne rezultate v smeri kompromisne rešitve. Zato ni pretirana ugotovitev radia Beograd, da g. Pella ni ravnal mnogo drugače kot Singman Ri, ki je prav tako kot sedaj g. Pella, verjetno ne brez podpore določenih zahodnih krogov, skušal z raznimi destruktivnimi izjavami preprečiti v zadnjem trenutku sklenitev premirja. Trdoglavo vztrajanje g. Pelle na nemogočih pogojih izsiljevanja daje misliti, da se za njegovim stališčem skrivajo nekateri zahodni krogi in nekateri diplomati, ki so prispevali k sprejetju nesrečnega sklepa od 8. oktobra in ki so proti sklicanju konference. Ti krogi v resnici dajejo podporo italijanski zunanji politiki. Sklicanje konference in njen uspeh nista torej odvisna od g. Pelle in njegove trdovratnosti temveč so stališča zahodnih krogov, od katerih je odvisen g. Pella, poudarjajo v Beogradu. Kljub nerazumnim izjavam g. Pelle, da Italija ne bo šla na konferenco, dokler se ne izvede sklep od 8. oktobra, smo prepričani, poudarjajo v Beogradu, da bo g. Pella prišel na konferenco, če mu bodo zahodne sile dale na znanje, da so site njegovega izsiljevanja. Jugoslavija je pokazala dovolj dobre volje za sporazumno rešitev. Njeno potrpljenje je pri koncu, poudarjajo v Beogradu. Jugoslavija ni pripravljena popuščati italijanskemu imperializmu. Jugoslavija ima na razpolago učinkovita sredstva proti italijanskemu imperializmu in jih zna, kakor je preteklost pokazala, tudi dobro uporabiti, če je potrebno.

Današnja «Borba» prav tako objavlja daljši članek, v katerem poudarja v zvezi s Pellovimi destruktivnimi izjavami in diplomatskimi koraki v Washingtonu proti sklicanju konference, da Pellove destruktivne izjave ne bodo omajale Jugoslavije, v njeni odločnosti, da s prizadevanji za pravično rešitev tržaškega vprašanja. Kar se tiče Londona in Washingtona, pa moramo dodati, poudarja «Borba», da menimo, da tako destruktivno stališče Rima ne zasluži samo obžalovanja, temveč tudi obsodbo. Za konferenco pa in za popuščanje napetosti bi bilo koristneje, da se g. Pelli onemogoči, da se v pomanjkanju argumentov za svoje ekspanzionistične zahteve sklicuje na Edenove in Dullesove izjave.

Tistim na Zahodu, poudarja v zaključku «Borba», ki priporočajo Jugoslaviji «mirnejše stališče» in mislijo, da bo Jugoslavija pozabila intervenirati v coni A v primeru postopne izročitve te cone Italiji, pa sporočamo, da se grenko varajo. Nihče ne more pričakovati od Jugoslavije več, kot je storila, da bi prispevala k sklicanju konference in rešitvi nastalega položaja, zaključuje «Borba».

B. B.

Tudi Pella v Redipulji

RIM, 2. — Pella je spremenil svoj načrt in se iz Milana, kjer je danes sprejel predstavnike tržaških liberalcev, ne bo vrnil v Rim, kot je bilo prvotno določeno, temveč bo 4. novembra prisostvoval manifestaciji v Redipulji, kjer pa ne bo imel nobenega govora. «Patriotične slavnosti» se bodo zaključile popoldne istega dne v Benetkah, na Markovem trgu. Sodijo, da bo Pella imel tam krajši govor.

V Milanu je Pella sprejel predstavnike tržaških liberalcev Fortija, Morpurga, Gattegna in Anzillottija. Po razgovoru so izdali uradno poročilo, ki pravi, da so «proučevali gospodarske aspekte vprašanj v zvezi z izročitvijo uprave cone A Italiji». Tržaški liberalci, ki jih je spremljal tajnik PLI Villabruna, pa so izjavili novinarjem, da so prikazali Pelli «nujnost določenih ukrepov zlasti na gospodarskem področju, da se zagotovi kontinuiteta življenja mesta»; zlasti pa so Pello opozorili na vprašanje «tisočev oseb, ki so zaposlene v zavezniški upravi».

Pella pa je sprejel skupino novinarjev in govoril predvsem o svojem obisku v Parizu. O izročitvi uprave cone A Italiji je dejal, da italijanska vlada «dela vse, kar je v njeni moči, da bi se to čimprej zgodilo». Končno je Pella še dejal na neko vprašanje novinarjev, da «zaenkrat niti ni mislil» na možnost kakšne preosnove svoje vlade».

AMERIŠKI POSLANEC JOHN BLATNIK dolži Anglijo odgovornosti za 8. oktober

Blatnik pravi, da je maršal Tito pripravljen pristati na plebiscit v Trstu o treh alternativah: internacionalizacija, Jugoslavija, Italija - Govorice o koncu diplomatske kariere C. Luce - „Times" o „neizbežno dolgem procesu" izročanja uprave cone A Italiji

PARIZ, 2. — Ameriški demokratični poslanec slovenskega rodu John Blatnik, ki je bil deset dni v Jugoslaviji in ki je 29. oktobra obiskal maršala Tita, je v Parizu izjavil, da je maršal Tito dejal, da bi bil pripravljen upoštevati možnost plebiscita v Trstu o treh alternativah: internacionalizacija, Jugoslavija ali Italija.

Poslanec Blatnik je kritiziral Anglijo in dejal, da ima največjo odgovornost za sklep od 8. oktobra, ki ga je označil za «resno napako v računih in presojanju». Dodal je, da je treba, še prav posebej kritizirati Anglijo, ker je bila v boljših pogojih, da prouči in predvideva učinek tega sklepa, medtem ko so ZDA samo sledile londonskemu zgledu in so naredile to napako, da so se pustile zapeljati od angleških nasvetov.

Blatnik, ki je bil med vojno ameriški zvezni oficir pri oddelkih NOV, je dejal, da je obiskal kmete, ki jih je spoznal v tistem času, in da so mu izrazili bojazen, da bo postal italijanski imperializem še nevarnejši, če se Italiji ne prepreči okupacija cone A. Če bi Italija dobila cono A, bi se povečala nevarnost novega italijanskega napada na Jugoslavijo.

V ameriških diplomatskih krogih zatrjujejo, da sta grška in turška vlada intervenirali v Washingtonu, naj se pospešijo pogajanja za mirno rešitev italijansko-jugoslovanskega spora o Trstu in naj se čimprej skliče konferenca petih. Vprašanje je načel že prejšnji teden grški zunanji minister Stefanopulos v razgovoru z Dullesom. V Washingtonu trdijo tudi, da so grški in turški predstavniki napravili podoben korak tudi v Londonu in Parizu. V angleškem zunanjem ministrstvu za zatrjujejo, da ne vedo ničesar o kakem novem grškem in turškem koraku v Londonu, da pa so predstavniki ankarske in atenske vlade že večkrat javno izrazili svojo željo, da bi se tržaška kriza čimprej omilila.

List «New York World Telegram» pa objavlja članek svojega dopisnika Jacksona iz Rima, ki zanikuje govorice, da bo Clara Booth Luce, ameriški veleposlanik v Rimu, «odstopila, ali bo prestavljena, ali pa celo odpuščena», in pravi, da bo gospa Luce sicer za božič odpotovala v ZDA, da pa je «prepričana, da se bo vrnila v Rim».

Italijanski veleposlanik v Londonu Manlio Brosio je danes obiskal Foreign Office ter se na svojo zahtevo razgovarjal s stalnim državnim podtajnikom Sirom Williamom Strangom. Sodijo, da je prikazal stališče italijanske vlade glede zadnjega razvoja tržaškega vprašanja, zlasti pa glede predlogov o konferenci petih.

V zadnjih dnevih posveča angleški tisk precej prostora poročilom svojih dopisnikov iz Trsta, ki se posebno ukvarjajo z italijanskimi neprijetnostmi in z gospodarskimi težavami v Trstu. Ta kratka, na oko suha poročila pogosto razkrivajo vso absurdnost italijanskega prizadevanja. Najbolj značilno v tem je morda poročilo Timesovega dopisnika iz Trsta, ki se posebno ukvarja z gospodarskimi vprašanji. Iz vrstic tega poročila je jasno razvidno, da je zaradi zaskrbljenosti Tržačanov za lastni obstoj geslo «povratek v Italijo — to je povratek v mizerijo» vse bolj razširjeno. Dopisnik daje naslednjo sliko:

...Gospodarsko vprašanje je v sedanjem trenutku najresnejša skrb Italijanov v Trstu. Razen uslužbencev, ki so zaposleni pri ZVU (ki jim je bodočnost zagotovljena s predloženim italijanskim zakonom, kolikor niso bili vmešani v delavnost «preračunano na to, da se prepreči vrnitev Trsta Italiji»), je tu še 6.000 civilistov, ki so zaposleni pri angloameriških vojaških silah v coni A. Tu je tudi približno 7.000 članov policije, katerih bodočnost je prav tako negotova. Število brezposelnih v coni A dosega približno 20.000. Perspektive, da se bo ta številka podvojila, niso prijetne. Italijanske oblasti se hočejo za vsako ceno boriti proti vzkliku tržaških Italijanov, da je «povratek k Italiji povratek v bedo».

Ta položaj je pripeljal tako daleč, pravi tržaški dopisnik lista «Times», da celo proitalijanski listi v Trstu, kot «Giornale di Trieste», pozivajo rimsko vlado, naj skrbno prouči gospodarski položaj v Trstu in naj «ne pozabi na evropski značaj pristanišča». Celo italijanske stranke v Trstu želijo dobiti iz Rima obljubo o določeni avtonomiji vsega področja.

Se bolj zanimiv je dopis rimskega dopisnika tednika «Spectator», ker je v Angliji le malo kdaj tako jasno povedano to, kar Italijani prikrivajo, v Londonu pa nočejo uvideti — da je Trst najmanj važno vprašanje za usodo «italijanske demokracije». Prav to pa trdi dopisnik «Spectatora», ki očitno dobro pozna notranji položaj v Italiji. Dopisnik pravi:

«Tragedija za Italijo in zahodni svet bo, če bo Pella padel ob tržaškem vprašanju, ob problemu s skrajne periferije. Kajti Trst je najmanj važno vprašanje med tistimi, ki jih je ta poslovni državnik podedoval od vizionarja De Gasperija. Pella je prevzel krmilo pred dvema mesecema, ko nihče ni videl, kako bi obstajala možnost, da se vlada centra obdrži v tem parlamentu, in ko se nihče v centru ni upal priznati vse težine dediščine: grozeč položaj med delavci s strogo protikomunističnimi sindikati, prisiljenimi, da se združijo z močno komunistično CGIL v svojih zahtevah, postavljenih brezvestnim industrijcem; konec Marshallove pomoči, ki je odkrila vso nevarnost prepada v zunanji trgovini; veliko upadanje močne tekstilne industrije in hude motnje v jeklarski industriji; nenadna nelagodnost v zvezi z evropsko obrambno skupnostjo, v kateri bi dominirala dobro oborožena Nemčija, preskrbovana iz Washingtona; in, mimogrede, emocianalno tržaško vprašanje».

Kaže, da je to zares v skladu s pojasnili, ki so jih v Londonu že ob začetku tržaške krize dajali opazovalci, ki dobro poznajo italijanske razmere. Po njihovih trditvah je De Gasperi pred zadnjimi volitvami v Italiji obljubljal zahodnim diplomatom, da bo lahko Trst kmalu odstranil s seznama svojih mučnih problemov, če mu bo šlo na volitvah po sreči.

Današnji «Times» pa spet objavlja uvodnik o Trstu ter govori o «neizbežno dolgem procesu» izročanja uprave cone A Italiji.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je leta 1944 sovražnik znova začel z napadi na osvobojeno ozemlje okrog Trnovega. V hudih borbah je imel mnogo izgub.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, torek 3. novembra
Viktor in Bogomil
Sonce vzide ob 6.46 in zatone ob 16.49. Dolžina dneva 10.03. Luna vzide ob 3.28 in zatone ob 15.01.
JUTRI, sreda 4. novembra
Karel, Dravomir

Samo z uporom proti diktatu 8. oktobra se borimo za mir, napredek in dobrobit tržaškega prebivalstva

OB GROBOVIH IN SPOMENIKIH NAŠIH PADLIH obnavljamo prisego zvestobe ciljem osvobodilne borbe

Od Štivana do Škofij se je naše ljudstvo poklonilo spominu padlih v borbi za svobodo in za to, da naših krajev nikoli več ne bo teptala noga italijanskih okupatorjev

(Nadaljevanje s 1. strani)

nakov položila venec Osvobodilne fronte. Pevski zbor je nato zapel «Žrtvam» ter s tem zaključil svečanost.

Pred spomenikom v Šempolaju, na katerem sta bili slovenska in rdeča zastava, je najprej opravil cerkveni obred domači župnik, potem pa je šempolajski oktet zapel nekaj žalostink. Izpred spomenika, ki so ga vaščani zasuli s cvetjem, so ljudje nato v sprevodu odšli na pokopališče, kjer so se poklonili spominu pokojnega kapetana Adamiča in padlih borcev.

Na spomenik padlim vaščanom v Saležu je poleg drugih položila venec tudi zgoniška občina. Domači pevci so pred spomenikom zapeli dve pesmi, potem pa je spregovoril nekaj priložnostnih besed župan tov. Obad, ki je še posebno poudaril položaj, ki je nastal po 8. oktobru kot posledica zloglasnega sklepa vlad Anglije in ZDA. V tem položaju, ko imamo zopet opravka z apetitom rimskega imperializma, moramo nadaljevati in poostriti našo borbo, in sicer pod geslom «Nočemo Italije!». Le na ta način bomo lahko uresničili tisto, za kar so darovali svoje življenje padli junaki.

V Dolini se je pred spomenikom zbrala množica ljudi, kateri je hotel spregovoriti domačin nekaj besed. Toda ko je spregovoril, je interveniral tuji duhovnik, ki je zahteval pooblastilo, da lahko domačin govori. Na njegovo pobudo se je vmešala policija ter preprečila omenjenemu, da bi dokončal svoj govor. Nastop tujega duhovnika je seveda med domačini vzbudil splošno nezadovoljstvo.

Na pokopališču v Mačkovljah je bila zbrana skoro vsa vas. Ko so se ljudje zbrali pred spominsko ploščo, je spregovoril tov. Kenda, ki je počastil spomin borcev ter poudaril, da je naša dolžnost, da se z vsemi silami borimo za tiste cilje in ideale, za katere so oni žrtvovali svoje mlado življenje. Pozval je še k enotnosti in z vzklikom «Slava padlim borcem» zaključil svoj govor.

V Borštu je na domačem pokopališču spregovoril tovariš Miloš Marc, ki je med drugim dejal:

«Prišli smo danes na ta blagoslovljeni kraj, da se poklonimo spominu naših dragih pokojnih. Se posebno pa, da se poklonimo spominu vseh tistih naših junakov, ki jim je bila svoboda tako draga, da so dali zanjo življenje.

Spominjamo se tudi vseh tistih naših, ki trohne širom po slovenski zemlji in tudi v tujini.

Ko so se v času velike osvobodilne vojne jugoslovanski narodi uprli proti fašistom in nacistom, je tudi naše primorsko slovensko ljudstvo, željno svobode, zgrabilo za orožje in pomagalo v boju za osvoboditev vseh Slovencev.

Danes, jutri je dan vseh mrtvih! Vendar vsi tisti, ki so padli za svobodo, niso mrtvi, ne, njihov duh živi, je zdaj v tem trenutku tu med nami in nas kliče, nas opominja: Bratje, sestre! Že zopet stega osovraženi tujec svoje poželjive kremplje po naših tleh, po naši zemlji, po naši lepi domovini! Strnite svoje vrste, ne dajte se premamiti od lažnivih prerokov, poslušajte nas, ki smo padli za to, da nam zasije svoboda. Ako vdere rimski pohlepnež na naša, vaša tla, vam bo zabranil slovensko govorico, slovensko petje, raztrgal, oskrunil našo trobojnico, ki danes krasi naš grob, izbrisal bo naša imena, iztrgal naše slike s tega spomenika; ne boste smeli več prinašati tu sem cvetja in lepe slovenske pesmi.

Zato bodite budni, ne prepirajte se med seboj, ampak ljubite se kakor bratje in sestre! In pazite, da nesramni tujec nikoli več ne stopi na naša slovenska tla, da zasužnji vas žive in oskruni nas, ki smo padli za svobodo!

To je glas naših borcev, to je njih naročilo, to je njih oporoka — poslednja volja.

In mi? Na teh posvečenih tleh zaobljubimo se in prisezimo, da bomo vsekdar in povsod zvesti in dosledni izvrševalci te oporoke naših slavnih borcev.»

Tudi na katinarskem pokopališču so se domačini oddolžili spominu padlih borcev, ki so darovali svoje življenje za osvoboditev Trsta. Na spomenik in na grobove so položili dva venca in toliko cvetja, da so dobesedno zasuli z njim grobove. Pevski zbor iz Lonjerja in Katinare je zapel dve žalostinki. Veliki množici zbranih je tov. Leo Pečar spregovoril in poudaril, da bomo vedno ostali zvesti vzorom, za katere so padli junaki izkrvaveli.

Tudi v Plavjah se je na pokopališču zbrala domala vsa vas. Potem ko so zapeli domači pevci, je spregovoril tov. Vatovec, ki je med drugim poudaril, da borba onih, ki počivajo v tej zemlji, ni bila zaman, saj je iz njihovega žrtvovanja zrasla močna Jugoslavija, ki bo znala braniti naše pravice.

Omenimo naj še svečanost pred spomenikom padlim v Barkovljah, kjer se je na pokopališču zbralo veliko število Barkovljanov, da počastijo spomin žrtev. V dopoldanskih urah so že položili pred spomenik venec ter ga okrasili s cvetjem, popoldne pa je pevski zbor zapel tri žalostinke. Podobna slovesnost je bila tudi na Opčinah, kjer so se domačini zbrali najprej pred spomenikom talcem, nato pa na mestu, kjer so bili ustreljeni Tomažič in tovariši. Pred spomenikom talcem so domače pevke zapele žalostinki.

Včeraj popoldne se je tržaško demokratično prebivalstvo oddolžilo spominu 51 žrtev podivjanega nemškega fašizma v Ul. Ghega. Pred poslopjem, na katerega je pritrjena spominska plošča, se je okoli 17.30 zbralo precej ljudi, od katerih jih je nekaj poneslo v prvo nadstropje venec ter ga postavilo ob plošči na pročelju.

Večina ljudi je nato odšla še v Ul. Massimo D'Azeglio, kjer so bili ustreljeni štirje tržaški antifašisti. Tu je bil položen prav tako lep venec. Tudi tej svečanosti je prisostvovalo veliko število oseb.

Oba venca sta imela slovensko in italijansko zastavo z rdečo zvezdo.

OB DEREKVIZICIJI AMERIŠKE DVORANE V UL. GIUSTINIANO

KDAJ BO ZVU ZOPET DOVOLILA uporabo Avditorija slovenskemu gledališču?

Uprava SNG že več kot mesec zaman sprašuje, zakaj ji ne dovolijo uporabe dvorane, medtem ko jo lahko uporabljajo vsi drugi

Začenja se tretji mesec kar smo Slovenci v Trstu brez gledaliških predstav. Kot je slovenski javnosti že znano, uprava Avditorija ZVU že dober mesec odklanja Slovenskemu narodnemu gledališču dvorano in na vsakokratno intervencijo in proteste odgovarja z običajno zavlačevalno in izmikajočo taktiko tako, da uprava SNG še sedaj ne ve pri čem je. Če se je uprava Avditorija sprva izgovarjala na izredne razmere po objavi angloameriškega diktata glede Trsta in cone A, potem ta izgovor ne more držati vse dotlej odkar se v Avditoriju skoraj stalno vrše razne druge javne prireditve. Prav tako se odklanjanje dvorane SNG ne more opravičevati s prepovedjo javnih zborovanj, ki jo je izdal gen. Winterton kajti če se ves ta čas lahko nemoteno vrše predstave v gledališču Verdi, Rossetti in drugod, potem bi se lahko prav tako vršile v Avditoriju.

Po vsem tem postaja vsak dan bolj očito, da je v ozadju odklanjanja dvorane Avditorija za slovenske gledališke prireditve politično-kulturna diskriminacija proti tržaškim Slovencem, ki se žal nadaljuje že 8 let, odkar upravljajo cono A Angleži in Amerikanci. Svoj začetek ima ta diskriminacija pri dosledneem oporekanju pravic slovenskemu prebivalstvu po povračitvi škode na kulturnem področju, ki jo je povzročil italijanski fašizem bodisi z uničenjem bodisi z zaplembo vseh slovenskih prosvetnih in kulturnih ustanov in sedežev, v prvi vrsti pa s požigom in z naknadno polastitvijo slovenskega Narodnega doma v Trstu, ki je bil politično, gospodarsko in kulturno središče tržaških Slovencev. Borbo za povračilo prizadejane škode vodi slovensko prebivalstvo po svojih političnih in kulturnih predstavništvih že celih 8 let, toda pri tem ne kažejo angloameriški upravitelji samo popolnega nerazumevanja za kulturne potrebe avtohtonega slovenskega prebivalstva, temveč celo ciničen prezir do teh potreb in tipično kolonizatorski odnos do slovenskega prebivalstva.

Vzporedno z zahtevo po povračilu škode in po vrnitvi Narodnega doma Slovencem smo doslej tudi zaman zahtevali pravico do slovenskih gledališčnih predstav v gledališču Verdi, ki je občinska last in vzdrževano iz davkov, ki jih prav tako kot Italijani plačujejo tudi Slovenci. Prav tako smo doslej zaman zahtevali da bi Slovenci dobili v uporabo katerokoli drugo primerno gledališko dvorano v mestu, ki jih je na pretek, ki pa jih lastniki zaradi pritiska s fašističnim sovraštvom prepojenih lokalnih italijanskih pristojnih faktorjev nočejo odstopiti niti proti običajnemu plačilu v uporabo Slovencem.

Toda Angleži in Amerikanci so medtem znali zase preskrbeti celo vrsto dvoran, še več kot bi jih potrebovali. V ta namen so enostavno rekvirirali nekaj najbolj znanih mestnih dvoran, ki so jih začeli šele pred časom derekvirirati. Sedaj je prišla na vrsto moderno urejena kinodvorana v Ul. Giustiniano, ki bo danes izročena v uporabo ustanovi STES, ki upravlja že nekaj tržaških kinematografov.

Poslopje v katerem je ta dvorana je državna last in ob času ko so jo okupirali Amerikanci ni pripadala nobenemu lokalnemu lastniku, saj niti ni bila dograjena. Ker si je podjetje STES prizadevalo da bi Amerikanci derekvirirali kino «Nazionale», so ti na to pristali pod pogojem (tako vsaj piše «Giornale») da jim STES opremi dvorano v Ul. Giustiniano. Na ta način je STES prišla do še ene dvorane v mestu, v kateri bo nastal zopet nov kino in ki bo na razpolago tudi za druge priložnosti.

Nikakor ne moremo trditi, da bi ta dvorana lahko predstavljala končno zadovoljitev potreb slovenskega prebivalstva, vendar bi bila Slovencem posebno sedaj, ko so jim zaprta tudi vrata Avditorija ZVU dobrodošla. Toda našim «demokratičnim» upraviteljem seveda niti na um ni padlo, da bi o čem podobnem razmišljali kaj šele da bi kaj takega tudi storili. Zapostavljanje Slovencev je zanje očitno postala že stvar normalnega poslovanja in v njihovi samozaljubljeni «demokratičnosti» jih nihče več ne more prepričati, da delajo nezaslišano krivico delu prebivalstva, krivico, ki se nadaljuje že od prvih pojavov fašizma in še prej.

Tako se dogaja, da imajo Italijani v Trstu vsak dan več dvoran, Slovencem pa so zaprli še tisto, ki jim je bila doslej dostopna z očitnim ciljem, da nas potisnejo iz mesta v okolico, iz okolice na podeželje itd.

Slovensko tržaško prebivalstvo upravičeno sprašuje, kdaj misli ZVU s tako diskriminacijsko politiko prenehati in popraviti krivico, ki jo povzroča?

Zopet orožje

Na podstrešju poslopja št. 6 v Ul. Media je včeraj policija našla italijansko puško in revolver ter nekaj nabojev, vse dobro ohranjeno in uporabno. Policija misli, da gre za ostanke zadnje vojne, vendar je po drugi strani sumljivo dejstvo, da je bilo orožje dobro ohranjeno.

Pred vojaškim sodiščem pa se je moral včeraj zagovarjati zaradi posesti revolverja in groženj Dario Klajban iz Doline št. 35. Policiji so dogodek prijavile štiri osebe, med njimi tudi dolinski župan Lovriha. Policija nadaljuje s preiskavo.

Statistika nezgod v preteklem mesecu

V oktobru se je število prometnih nesreč v primerjavi s septembrom nekoliko znižalo: od 353 je število padlo na 300, med katerimi so bile 4 smrtne nesreče, (5 v septembru). 93 nesreč je povzročilo lažje poškodbe, 19 težje medtem ko se jih je 184 končalo zgolj s poškodbami vozil.

Kakor smo že rekli so 4 osebe izgubile življenje. Od teh so bili trije pešci in 1 šofer. Vsega skupaj je bilo ranjenih 148 oseb, med katerimi je bilo 54 pešcev, 13 kolesarjev, 43 motociklistov, 6 šoferjev in 32 potnikov.

Če pogledamo statistiko v nesreče zapletenih vozil so na prvem mestu osebni avtomobili (183), dalje tovorniki (67), 118 motoskuterjev, 19 motornih koles 5,3 javnih vozil, 26 koles, 20 angleških vojaških vozil, 8 ameriških vojaških in 10 policijskih vozil vseh vrst. Poleg teh so bila zapletena v nezgode tudi druga vozila in sicer 4 po številu: to so bili vozovi na živalsko vprego ali pa ročni vozički.

SNG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V petek, 6. novembra 1953 ob 20.30 v kino dvorani **na Opčinah** premiera

„Narodni poslanec"

Komedija v treh dejanjih

Spisal: Branislav Nušić
Prevedel: Fran Govekar
Režiser: Ljudevit Crnobori
Scena in kostumi: Jože Cesar

Osebe:
Jevrem Prokić, trgovec - Modest Sancin; Pavka, njegova žena - Ema Starčeva; Danica, njuna hči - Tea Starčeva; Spira, Jevremov svak - Rado Narkrst; Spirinica, Pavkina starejša sestra - Nada Gabrijelčičeva; dr. Ivković, odvetnik - Stane Starešinič; Marina, njegova teta - Zlata Rodoškova; Sekulić, policijski pisar - Miha Baloh; Jovica Jerković, mesar - Stane Raztresen; Sreta, časnikar - Jožko Lukeš; Mladen, sluga Prokićev - Srečko Košir; Orožnik - Anton Požar; Vajenec - Silvij Kobal; I. meščan - Julij Gubštin; II. meščan - Josip Fišer; III. meščan - Danilo Turk.

KINO

Rossetti. 14.00: «Saloma», R. Hayworth, S. Granger.
Excelsior. 14.00: «Saloma», R. Hayworth, S. Granger.
Nazionale. 14.15: «Luisianski pustolovec», T. Power, P. Laurie.
Filodrammatico. 14.30: «Junaki tisoč legend», P. Henreid.
Arcobaleno. 14.00: «Voščena krinka», mladini izpod 16 let prepovedano.
Astra Rojan. 15.00: «Gusar Yanke», J. Chandler, S. Brady.
Auditorium. 14.00: «Plymouthski pustolovci» S. Tracy, G. Tierney.
Grattacielo. 14.00: «Ruby, divji cvet», J. Jones, C. Heston. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Alabarda. 13.30: «Puccini», G. Ferzetti, M. Toren.
Ariston. 14.00: «Za dva krajcarja upanja», M. Fiore, V. Musotto.
Aurora. 14.00: «Vesela vdova», L. Turner, F. Lamas.
Armonia. 14.30: «Junaška kanalja», J. Hall, A. Jergens.
Garibaldi. 14.00: «Konjenik v pršči», R. Scott, J. Leslie.
Ideale. 15.00: «Stara Amerika», D. Day, G. Day.
Impero. 14.30: «Konjar in velika vojvodinja», R. Young.
Italia. 14.30: «Kadar ženske ljubijo», M. Carol, A. Lualdi. Mladoletnim prepovedano.
Viale. 14.30: «Potovanje na planet Venera», Gianni in Pinotto.
Kino ob morju. 15.00: «Maščevalčeva krinka», J. Derek, A. Quinn.
Massimo. 14.30: «Zeleni delfini», L. Turner, Van Heflin.
Moderno. 16.00: «Warpath - bojna steza».
Savona. 14.00: «Beli pekel», S. Granger, C. Charisse.
Vittorio Veneto. 13.30: «Obsojeni rod», S. Granga, V. Hobson.
Azzurro. 14.00: «Kraljica v upancev», J. Russell, G. Brent.
Belvedere. 14.00: «Don Camillo», Fernandel.
Marconi. 14.30: «Ognjena skala», Lewayers, M. Maxwell.
Novo cine. 14.00: «Sedmorica z Velikega voza».
Odeon. 13.45: «Dvoboj v gozdu», R. Widmark.
Radio. 14.30: «Vas belca», J. Hall.

RADIO

TOREK, 3. novembra 1953.

JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov.: ob 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30.
7.15 Jutranja glasba; 14.30 Kulturni razgledi 14.40 Domači zvoki; 17.00 60' v lahki in zabavni glasbi okrog sveta; 18.00 Poročila v hrvaščini; 18.15 Franc Povše: Rapsodija za veliki orkester; 18.28 30' razvedrila vam nudi plesna glasba; 20.00 Franz Carmen Cavallaro; 20.20 Operetna v 3 dejanjih; 23.00 Zadnja poročila v italijanščini; 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc/sek

9.00 Slovenski motivi; 12.00 Operetna glasba; 12.30 Dunajski motivi; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Parada lahkih orkestrov; 14.30 Razne jazz zasedbe; 15.00 Popoldanski koncert; 15.30 Pestra opena glasba; 16.00 Malo za šalo, malo zares; 17.00 Koncert za violino in orkester; 18.00 Pestra operna glasba; 18.35 Delius: Morski tok; 19.00 Sola in vzgoja; 19.15 Pestra glasba; 20.05 Zabavna glasba; 20.30 Koncert tržaškega komornega zbora; 20.50 Dvorak: Karneval uvertura; 21.00 Radijski oder — Hoffmansthal: Slehernik; 23.00 Tangi in valčki.

TRST I.

14.00 Iz filma «Bajni Andersen»; 15.00 G. Charpentier: «Lulizan», opera v 4 dejanjih; 18.20 Lahka glasba; 21.00 Simfonični koncert pod vodstvom L. Toffola; 21.55 Glasba za vse.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

Poročila ob 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.
12.00 Skladbe Antona Schwaba, Viktorja Parme in Davorina Jenka; 13.15 Znane melodije; 13.45 Glasbeni razgledi; 16.00 Popoldanski koncert Slovenske simfonične glasbe; 17.10 Koroška narodni pesmi; 18.00 Popevke in ritmi; 18.30 Iz bojev naših narodov - Ilova gora; 18.40 Odlomki iz violinskih sonat Mozarta, Beethovna, Schroederja in Raussela; 20.10 Arije iz znanih oper; 22.30 Melodije iz filmov; 22.15 Nočni instrumentalni koncert.

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Al Cedro, Trg Oberdan, 2; Picciola, Ul. Oriani, 2; Alla Salute, Ul. Giulia, 1; Seravallo, Trg. Cavana, 1; Harabaglia, Barkovlje in Nicoli v Skednju.

VAŽEN SKLEP SEJE IZVRŠNEGA ODBORA OF

15. t.m. bo konferenca Osvobodilne fronte

Vse organizacije OF bodo pravočasno sklicale sestanke, na katerih bodo izvolile delegate za konferenco

Na sinočnji seji Izvršnega odbora OF je tov. Franc Stoka poročal o trenutnem političnem položaju in o sobotni tiskovni konferenci predsedstva OF. V diskusiji so člani odbora nakazali nadaljnje naloge OF v tem odločilnem času in poudarili uspešnost tiskovne konference ter odobrili izjavo predsedstva dano na konferenci.

Nato je tov. S. Bole obrazložil potrebo širše konference OF, kar je odbor po temeljiti razpravi sprejel in določil datum konference za nedeljo 15. t. m.

Konference se bodo udeležili delegati, ki bodo izvoljeni za posamezne sektorje na rajonskih konferencah, na katerih bo članstvo razpravljalo o dolžnostih in nalogah OF v okviru izjave, ki jo je dal tov. dr. Jože Dekleva, podpredsednik OF, uredništvu «Primorskega dnevnika» in izjave predsedstva OF na sobotni tiskovni konferenci. Zato je odbor postavil rajonskim in sektorskim organizacijam kot najnujnejšo nalogo sklicanje omenjenih sestankov in volitev delegatov.

Ob zaključku je Izvršni odbor sprejel še druge tekoče in nujne naloge važnega organizacijskega pomena.

Ko so venec dobile, so ga zopet odnesle na mesto usmrtitve, kjer so v dopoldanskih urah položili svoj venec tudi člani jugoslovanske Delegacije. Openci so z zadovoljstvom sprejeli vest o vrnitvi venca, saj bi v nasprotnem primeru smatrali dejanje civilne policije za potrditev skrunitve enega izmed spomenikov naše narodnoosvobodilne borbe.

Urnik pošte danes in jutri

Danes, 3. novembra bodo vsi poštni uradi do 12. ure sprejemali pisma in brzojavke ter poskrbeli za dostavljanje poštnih pošiljk na dom. Uradi pa ne bodo sprejemali denarnih nakaznic.

V sredo 4. novembra se bodo vsi uradi ravnali po praznikem urniku. Nobene spremembe ni za glavni brzojavni urad

Policija vrnila venec na Opčinah

V naši nedeljski številki smo poročali o samovoljni akciji policije na Opčinah, ki je snela venec z drevesa, kjer je bila leta 1944 obešena antifašistična borka Rozalija Kocjan.

V nedeljo dopoldne so se na policijsko poveljstvo na Opčinah odpravile štiri domačinke, ki so zahtevale, da venec vrnejo ter ga postavijo nazaj na mesto. Policisti so bili zelo vljudni in so venec vrnili, vendar so se izgovarjali, da so vsa leta prej vaščani napravili prošnjo za položitev venca in ker tega letos ni bilo, so mislili, da stvar ni v redu. Toda domačinke so pribile, da prošnje niso nikoli delale, kajti za položitev venca na spomenik žrtvam fašizma ni treba prositi dovoljenja.

KDO SO NOSILCI ITALIJANSTVA V TRSTU...

Večkratni obsojenec in nemoralnež grozil policistu s prihodom Italije

Leta 1945 in pozneje je bil vodja fašističnih škvader - Izjavljal je, da bo poveljnik policije, «ko bo prišla Italija» - Obsojen je bil na 10 mesecev

Pasquale Capotorto rojen pred 44 leti v Foggi in sedaj stanujoč v Trstu v Ul. Gallina 3, spada med tiste redke prebivalce našega mesta, ki so se razveselili nad diktatom 8. oktobra, po katerem bi moral Trst z vso cono A pripasti Italiji. Svoje veselje je hotel mož javno izraziti in tako si je kot tarčo izbral narednika civilne policije, ki je 11. oktobra nekaj minut po 14. uri šel po Ul. Crispi proti službenemu mestu. Nič hudega sluteč je narednik, ki je bil nekoč agent italijanske policije, mirno šel mimo gostilne Spilimbergo, ko ga je Capotorto iznenada nesramno napadel in mu z ironičnim nasmeškom poln sovražnosti dejal:

«Umazan zločinec, zavrži to uniformo. Videl boš sedaj, ko bo prišla «Celere», kakšen konec se obeta tebi in tvojim prijateljem Di Pasqualu, Magnelliju in drugim. Si rojen zločinec; kadar bo prišla «Celere» bom jaz poveljeval policiji in tedaj jih boš posteno dobil».

Te besede so narednika Boera Seconda seveda užalile še posebno, ker so bile izrečene v prisotnosti drugih oseb. Zato je takoj po telefonu poklical policijski avto in v njega so spravili Capotorta, ki se je začel silovito upirati in je celo brcnil narednika v nogo. Ker se mož ni hotel pomiriti, so ga morali agenti celo ukleniti.

Seveda je Capotortu med zaslišavanjem na policiji precej upadel pogum in je zanikal, da bi tako grobo žalil narednika. Dodal pa je, da je možu postave samo rekel, da bo moral tudi on delati s krampom in lopato čim bo prišla Italija v Trst.

Narednik je o zadevi poslal svojim nadrejenim podrobno poročilo in tako so Capotorta prijavili sodišču pod obtožbo, da je užalil policijskega agenta.

Capotorto se je v zaporu domislil, da bi bilo dobro še pred razpravo dokazati «nedolžnost» ter je sestavil dolgo pismo, naslovljeno na državno tožilstvo. V pismu skuša Capotorto v prvi vrsti dokazovati, da ni nikoli izrekel žaljivk niti proti narednику niti proti Di Pasqualu in Magnelliju, ki ju pozna že iz 1945. leta «ko je bil on (Capotorto) poveljnik škvader za obrambo italijanstva Trsta».

Čeprav smo že od nekdaj poznali Capotortovo funkcijo, nam je vendar s to izjavo dal možnost, da pokažemo kakšne može so postavljali na čelo raznih škvader. Capotorto je bil namreč že večkrat pred sodiščem: obtožen in obsojen je bil predvsem zaradi povzročitve telesnih poškodb, za žalitev javnih organov, za nedovoljeno trgovino in za spolzka nenravna dejanja ter ga je policija večkrat aretirala iz varostnih razlogov. Njegovo osebo smo dovolj osvetlili in Italija je lahko ponosna na take sinove, ki že sedaj, ko so vojaki šele v strelskih jarkih v varni (zanje seveda) razdalji od Devina, nakazujejo kaj bi se dogajalo, če bi prišla «demokratična» Italija v naše kraje.

Capotorto, ki ve kako se je treba obnašati pred sodiščem, je tudi med razpravo zanikal obtožbo in to kljub temu, da je narednik potrdil prvotne izjave. Ni se pa hotel pokazati boječega in je zato fantaziral, da se bodo podobni primeri dogajali vse dotlej, dokler ne bo v te kraje prišla Italija, kajti sedanja «tržaška ni nobena policija, ker je v njej malo Italijanov in veliko Slovencev in komunistov». Pustimo na stran Capotortovo trditev (v katero verjetno sam ne verjame) o razmerju Slovencev in Italijanov pri policiji, dejstvo pa je, da je s svojo izjavo indirektno priznal obtožbo.

Tožilcu ni ostalo drugega kot zahtevati, da Capotorta obsodijo na leto dni zapora in sodišče je sklenilo tožilčev predlog malenkostno znižati ter je Capotorta obsodilo na 10 mesecev zapora ter naložilo sodnih stroškov. Kazen bo moral mož, zahvaljujoč se svoji, ne preveč čisti preteklosti, presedeti.

Danes otvoritev avtobusne postaje na Trgu Stare mitnice

Danes ob 12. uri bo otvoritev nove pomožne avtobusne postaje na Trgu Stare mitnice. V poslopju, ki so ga začeli graditi pred dvema mesecema, bo nameščena čakalnica, shramba za kovčke in podobno, turistični informativni urad, tobakarna in bar. V tej avtobusni postaji bodo imele izhodišče številne avtobusne proge za bližnjo okolico, za dolinsko občino, za miljsko filovio na odprtem, proge za Milje. Postaja bo še posebno koristila okoliškim delavcem in prebivalstvu sploh, ki so do sedaj morali čakati na avtobuse in na miljsko filovio na odprtem. Poleg tega bo predstavljala za Tržačane udobno izhodiščno točko za izlete v dolinsko občino in miljske hribe. Gradnja omenjene postaje je stala 20 milijonov lir in jo bo za dobo 20 let upravljal, konzorciji avtobusnih podjetnikov, ki se bodo s postajo okoriščali. Po letih bo postaja prešla v last in upravo tržaške občine.

IREDENTISTIČNA AKTIVNOST V OKVIRU PRIPRAV ZA 4. NOV.

PROTIANEKSIONISTE ZAPIRAJO iredentisti pa počno kar hočejo

Iredentistične skupine so to noč neovirano lepile in trosile aneksionistične letake in plakate - Kaj dela v Trstu toliko sumljivih elementov iz Italije?

V okviru priprav na praznovanje 4. novembra, ki se začne že danes v Ogleju in nadaljuje jutri v Redipulji, Gorici in se zaključi v Benetkah so lokalne javne in tajne iredentistične organizacije razvile veliko vsestransko aktivnost. Poleg vsiljevanja italijanskih zastav s strani tržaške občine prebivalcem v občinskih hišah, da jih izobesijo v teh dneh, je «Odbor za italijanstvo Trsta» nalepil po mestu plakate v italijanskih barvah, ki pozivajo k izobešanju zastav in z očitno grožnjo najavljajo prihod Italije v Trst kot gotovo dejstvo.

To noč je bilo opaziti po mestu številne skupine pobalinov, ki so ob prepevanju iredentističnih popevk lepili in trosili te in druge plakate. Eden med njimi prikazuje sliko vrste postrojenih italijanskih tankov pod katerimi piše, da divizije «Ariete», «Folgore» in «Mantova» «bdijo nad našim mirom in nad našo varnostjo». Zloglasna Lega Nazionale pa je razširila dopisnico, ki prikazuje pest, ki drži tržaško in italijansko zastavo in na kateri so natisnjene besede: Italijanska domovina, ki od Jadrana stega roke po širši domovini». Z bolj primernimi besedami iredentisti res niso mogli označiti požrešnega rimskega imperializma, ki preko Trsta in cone A stremi po coni B, Istri, Primorski k Dalmaciji itd.

Zanimivo je tudi zadržanje policije do lepilcev in raznašalcev teh lepakov in letakov. Medtem ko so v teh dneh zaprli že marsikoga, ki je bodisi izobešal slovenske zastave, pisal slovenske napise ali pa dozdevno širil protianeksionistične letake, iredentistične skupine mirno opravljajo svoje delo po glavnih ulicah mesta in se policija zanje niti ne zmeni. Očitno ima tudi v tem primeru navodilo kako naj ravna z enimi in kako z drugimi.

Od raznih strani pa nam še vedno javljajo, da krožijo po mestu in predvsem po slovenskih predmestjih in v nekaterih tržaških javnih lokalih sumljivi elementi, ki se jim že na videz pozna, da niso Tržačani in da so šele od nedavna v našem mestu. Očitno gre za italijanske agente, ki mirno prehajajo blok pri Stivanu. Govori se, da jih je zadnje čase prišlo v mesto več tisoč in da gre za pripadnike bodisi vojaških formacij bodisi policijskih ali pa tudi za fašiste, ki so prišli organizirat teroristične skupine, ki naj bi stopile v akcijo ob prihodu Italije.

Po drugi strani pa se je izvedelo, da so se karabinerji, o katerih smo pred nedavnim poročali, da so prišli v civilu v Trst, preselili v Tržič in sicer 31. oktobra.

Še o kominformistični poniglavosti v zvezi s tiskovno konferenco OF...

Kominformovskemu listu «Il Lavoratore» tiskovna konferenca predsedstva Osvobodilne fronte ni ugajala, kar je bilo pač pričakovati. Seveda ne bi imelo nobenega smisla polemizirati s poročilom o konferenci, objavljenem v tem listu. Omeniti hočemo le nekaj «cvetka».

Arturo Calabria je v imenu lista «L'Unità Operaia» vprašal: «Rekli ste, da se boste z vsemi sredstvi borili proti italijanskemu imperializmu S kakšnimi sredstvi? Kakšna sredstva boste uporabili proti „komunistom"?»

Calabriji je vsekakor spodrsnilo. Sam se je uvrstil med italijanske imperialiste, te druščine pa mu nikakor ne zavidamo. Mislimo pa, da se je s tem tudi sam izločil iz resničnih komunističnih vrst, kajti pravi komunisti ne morejo spadati ne v italijanski ne v katerikoli imperialistični tabor. Če bi pa nam očital imperializem, mu svetujemo, da si osveži spomin z Leninovimi načeli, da spada mesto k svojemu zaledju. Drugače so trdili seveda imperialisti, kakor n. pr. Angleži, ki so na obalah ustanovili kako svoje mesto, tam naselili nekaj trgovec in misijonarjev, nato vojakov, pa k mestu priključili večjo ali manjšo porcijo dežele, češ da odloča mesto o pripadnosti dežele.

Ker so se že toliko obregnili ob tiskovno konferenco, bi jih tudi radi vprašali, zakaj so izpustili prva in glavna vprašanja njihovega trobila: Bidovca, ki je kar dvakrat vprašal, zakaj nista Jugoslavija in Osvobodilna fronta nikoli protestirali proti krivicam, ki se godijo Slovencem in proti kršitvam mirovne pogodbe. No, uredniki lista «Il Lavoratore» so bili vsekakor bolj previdni in so Bidovčeva vprašanja sramežljivo izpustili. Vsa javnost namreč dobro ve, da sta bodisi jugoslovanska vlada bodisi Osvobodilna fronta neštetokrat protestirali proti krivicam, ki se nam gode, ker se ne spoštujejo določila mirovne pogodbe.

Končno še eno o Calabriji. Dejal je:

«Jezite se toliko na Vidalija ter trdite, da so delavci sami proti njemu: na kakšne dokaze opirate te trditve?»

Calabriji lahko takoj ustrežemo. Naj samo pogleda v «L'Unità» od preteklega četrtka v članek «I vitelloni». Tam piše:

«Res je, med našo «bazo» smo našli nekatere ljudi, ki se strinjajo z vami (obrača se na indipendentiste — op. ur.). Ti ljudje so bili Titovi agenti v naši stranki.

Izsledili smo jih in poznali. Svetovali smo jim, naj vas obiščejo. Morda jih že poznate. So tista «umazanija», ki jo je morala naša stranka žal vleči s seboj vsa ta leta političnega, organizacijskega in ideološkega čiščenja. Bili so skriti. V tem resnem trenutku so prišli na površje ter so govorili tako, kakor govorite vi in titovci. Zagrabili smo jih in jih brcnili demokratično iz svojih vrst».

Ta «umazanija» so seveda za Vidalija in tudi za Calabrijo vsi tisti, ki ne marajo Italije. Je pa njena plast na telesu Vidalijeve partije tako gosta in debela, da bo ostal Vidali, ki je sicer zelo rejene postave, suh kot trska, ko se bo te «umazanije» očistil. Nič hudega, bo vsaj laže tekel.

Sicer pa lahko povemo Vidaliju, da je prišel tudi v naše uredništvo že marsikak njegov bivši pristaš z izkaznico njegove stranke v roki ter izjavil, da je pripravljen kot prostovoljec stopiti v tisto slavno Jugoslovansko ljudsko vojsko, proti kateri bi Vidali rad pognal v borbo prav svoje pristaše.

TRAGIČNO ODKRITJE NA PROGI POSTAJA SV. ANDREJA - OPČINE

Kolesje težke lokomotive povozilo in usmrtilo težaka

Policija še ni mogla ugotoviti ali gre za nesrečo ali za samomor, vendar je ugotovila, da bi nesrečneža že nekoč skoraj povozil vlak

Nesreča ali samomor, se sprašujejo policijski agenti, ki so uvedli preiskavo v zvezi s smrtjo 40-letnega težaka Giovannija Stefanija prej stanujočega v Skednju in zadnje čase brez stalnega bivališča, katerega so našli mrtvega s prebito glavo in zmečkano nogo na tračnicah železniške proge Sv. Andrej - Opčine.

Oboje je možno. Vendar so preiskovalni agenti mnenja, da je treba Stefanijevo smrt pripisati nesreči, kajti pokojnik je že julija letos prisilil strojevodjo nekega vlaka, ki je bil namenjen v Drago, da je ustavil težko lokomotivo. Strojevodja je namreč tedaj opazil, k sreči še pravočasno, da leži na tiru z glavo položeno na tračnico neki mož. Mož ki je mirno spal na tračnicah so tedaj identificirali za Stefanija.

Včeraj zjutraj nekaj minut pred 6. uro pa je čuvaj državnih železnic Antonio Zulli med hojo ob progi opazil med tračnicami in sicer v višini Industrijske ulice krvavo truplo že mrtvega moža, 10 metrov od njega čevelj, kar kaže, da je vlak prav na tistem mestu povozil pokojnika. Zulli je poklical policijo, ki je prišla na mesto z zdravnikom dr. Niccolinijem, ki je samo ugotovil nastop smrti in o tem izdal tudi potrdilo.

Po dosedanjih poročilih kaže, da je Stefanija povozil tovorni vlak, ki je dospel skozi Rocol na postajo Sv. Andreja ob 3.19 ponoči.

Truplo pokojnika so kasneje odpeljali v mrtvašnico splošne bolnice, kjer je

QUOT LICET JOVI NON LICET BOVI...

DEMOKRATIČNOST PLEBISCITA V LUČI ITALIJANSKEGA IZSILJEVANJA

Kar naj bi veljalo za Trst, ne more še veljati za Južno Tirolsko

Politična diplomatska taktika Italije, posebno po koncu zadnji vojni, je tako bogata raznih protislovij, v njih postavkah tako kratkovidna in brez slehernega napora, da jo v zunanjem svetu v najboljšem primeru ocenjujejo za neresno. Takšna je bila že od nekdaj, toda v tako mizerni, da ne rečemo kurtizanski — to bi bil najprimernejši izraz — obliki, ki se nam v njej kaže danes, se v preteklosti vendarle ni izrabljala. Po prvi svetovni vojni je bila «zmagovita» zaveznica, ki je z vso moralno «upravičenostjo» stavljala svoje zahteve in se ob vsaki priliki potkla na prsi. V Mussolinijevi eri se je prištevala med velesile in tačas so bili osnovno sredstvo italijanske diplomacije in politike sila, rožljanje z orožjem in večne grožnje. Se v teku druge svetovne vojne, posebno po njej, pa so se stvari bistveno spremenile, zakaj Italija se je naenkrat znašla v položaju premagane napadalke, ki se ima v prvi vrsti pokesati ter popraviti svoj greh. Toda ne, tako ali drugače, na vsak način se treba znova dvigniti iz poniževalnega poraza, slejko prej še enkrat stopiti po poti, ki pelje do imperija, pri tem uporabiti katerokoli sredstvo, samo da se z njim dopelje cilj. Takšen je bil načrt modrih rimskih državnikov, znanih nepopravljivih, neozdravljivih megalomanov, pri tem pa so v novonastalih pogojih brez najmanjšega sramu in čuta za dostojnost začeli uporabljati sredstva kot so beračenje, natolcevanje in izsiljevanje. Nič čudnega, če je napredni svet označil njihovo ekspanzionistično politiko, podprto s takšnimi sredstvi, za politiko beraškega imperializma. Iz italijanskega političnega in diplomatskega slovarja pa sta dokončno bili črtani besedici načelnost in poštenje. To se je med drugim najočitneje izrazilo v primeru italijanskega predloga, da se vprašanje Trsta reši s pomočjo plebiscita kot najbolj poštenega, doslednega in pravičnega načina, ki je v tem primeru mogoč. Toda naenkrat se ti oglasijo južni Tirolci s trditvijo, da bi takle plebiscit vsekakor bil zelo pošten in pravičen predvsem v njihovem primeru. Italijanska ministrskega predsednika Pella so ob tem sicer zabolela ušesa, toda bilo je to prepozno, izrekel se je za to, torej je bilo treba to venko kroglico požreti.

Prvi so se o tem vprašanju oglasili kominformovski časopisi, z očitnim namenom, da bi zakuhali spor med Nemčijo in Italijo, za kar bi jim Moskva brž dala posebno priznanje. V Nemčiji se nam zadnje čase precej gorovori in piše o tem vprašanju, ki je stara sentimentalna zadeva vseh nemško govorečih ljudi, ne samo Avstrijcev. Sicer sboje kominformovci, kot vsi ostali italijanski šovinisti, na stališču, da južnotirolsko prebivalstvo nima pravice do plebiscita, ker je baje bilo teritorialno vprašanje Tirolske rešeno med De Gasperijem in Grubberjem, da torej o tem sploh ne gre več govoriti. Toda, ali ni bilo tudi vprašanje Trsta definitivno rešeno, in sicer tako, da to mesto ne pride več pod Italijo, kar je bilo enaindvajset držav? Ali je mednarodnopravna veljavnost in obveznost takšnega dokumenta manjša od one, ki jo predstavlja sporazum De Gasperi — Gruber o Južnem Tirolu? Če pa je Pella tako vroč pobornik plebiscita kot najbolj demokratične oblike samoodločanja neposredno prizadetih, potem pa zares ne vidimo razloga, čemu bi takšen plebiscit ne bil dober in pravilen tudi na Južnem Tirolskem! Toda kot vselej gre tudi tokrat za tipično politiko rimske neiskrenosti in nenačelnosti, za najbolj izrazito mentaliteto sicer rutiniranih, toda na pol slepih kramarjev, ki še vedno menijo, da se stvari morajo reševati tako kot je njim prav. V Trstu, kjer so skozi tri desetletja z najhujšim pritiskom ustvarjali stanje, ki je v njihovo korist, tu bi imel biti plebiscit nadvse demokratičen, na Južnem Tirolskem, kjer je nemški element v večini pa bi, jasno, plebiscit predstavljal grobo kršitev «nacionalnih» interesov Italije in sporazuma med Gruberjem in De Gasperijem. Takšna logika vsekakor ni napačna, ko se je človek že odločil, da ne bo občutljiv za posmeh, ki ga bo zbujal v svetu. Toda to je sprostituirana morala in mentaliteta ostarele priležnice, ki ji ni mar ne za očitke, ne kaj ljudje mislijo o njej, da si le more privoščiti to, kar ji srce poželi. Nikakor pa ni to morala odgovornih voditeljev, ki so jim mar resnični interesi ljudstva, njegova čast in ugled v svetu.

Italija je dobila Južno Tirolsko s senžermensko mirovno pogodbo iz leta 1919, potem ko je že takrat odklonila kakršenkoli plebiscit. Takratna Italija je takoj začela z nasilnim poitalijančevanjem teh krajev, torej še preden je prišel na oblast fašizem. Pritisk sicer ni bil še zdaleč tako močan kot na slovansko prebivalstvo bivše Julijske krajine, toda denacionalizatorska tendenca Italije je bila vendarle očitna. Kasneje, ko sta se Mussolini in Hitler zbližala, se je ta pritisk občutno zmanjšal, zatem pa je prišlo do sporazuma, da se Nemci po želji izsele iz Južne Tirolske v Nemčijo.

Po končani drugi svetovni vojni je Italija dala tem krajem avtonomijo, z daleč večjimi pravicami kot jih n. pr. danes imamo Slovenci v coni A. vendar je še vedno bila tako pomanjkljiva, da si Nemci v Južni Tirolski žele odcepitev.

Ta težnja prihaja vedno močneje do izraza še posebno pa, ker so južnotirolski Nemci zelo zaskrbljeni zaradi stalnega porasta italijanskega prebivalstva. Ta pojav je znan tudi pri nas, opira se predvsem na gospodarsko penetracijo, ki omogoča koncentracijo italijanskega elementa v mestih, medtem ko ostaja številčni sestav podeželskega prebivalstva nespremenjen. Južnotirolski Nemci se upravičeno boje, da bi za kako desetletje, ko bi etnično stanje postalo bistveno spremenjeno, ne prišel neki nov Pella in zahteval plebiscit. Treba namreč upoštevati, da se je v zadnjih štirih letih število nemških volivcev dvignilo samo za pet tisoč, medtem ko so Italijani zabeležili celih 11 tisoč glasov več.

Pred kratkim je Saragatova «Giustizia» posvetila poseben članek južnotirolskim zahtevam, ki jih označuje za pangermanistične. Izjavo vodstva južnotirolske Ljudske stranke, da je tirolsko vprašanje do konca proučeno, da pa se bo proučevalo tudi v naprej, nakar da bo stranka v pravem trenutku izdala informacije o podvzetih korakih, pa pravi «Giustizia», da si na Tirolskem tolmačijo kot objavo hladne vojne Rimu.

Se večje razburjenje pa je v Rimu povzročila izjava predsednika zapadnonemškega parlamenta Hermana Ehlersa, ki jo je dal duesseldorfskemu časopisu «Reinische Post», kjer pravi, da je Južna Tirolska prav tako nemška kot sta to Saksonska in Brandenburg. Z nič manjšim nezadovoljstvom ni bila sprejeta izjava avstrijskega zunanjega ministra Gruberja «da bo avstrijska vlada vzela v pretres vse, kar bo potrebno, da se stanje na Južnem Tirolskem izboljša».

Kot vidimo, se je gospod Pella nekako prenaglil v svojem navdušenju za načelo plebiscita kot demokratično obliko samoodločbe ljudstva, zakaj naenkrat so se nad njegovim predlogom navdušili tudi tam, kjer si tega najmanj želi.

TRŽAŠKO LJUDSTVO SE JE ODDOLŽILO SPOMINU PADLIH

Bazoviške žene polagajo cvetje na spomenik bazoviških žrtev

Sef Gospodarske delegacije FLRJ je položil venec na grob 42 borcev osvobodilne vojne na pokopališču v Bazovici

Spominska svečanost na Opčinah, kjer so ustrelili 72 talcev

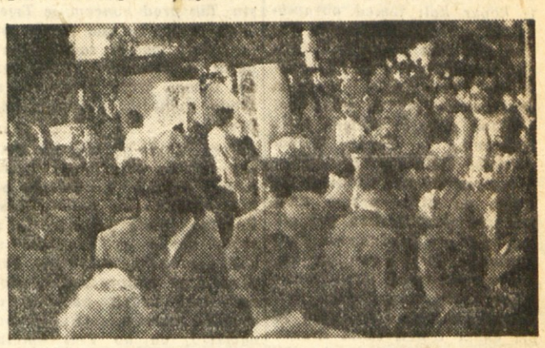

Spominska svečanost v Barkovljah

Spominska svečanost na nabrežinskem pokopališču

PRI IZPITU IZ DEMOKRACIJE VELESILE VEDNO «PADEJO»

KAJ SE DOGAJA V GVAJANI?

Kronski svet, skrivnostni molk ministrstva za kolonije, zapečateni ukazi, vojne ladje, waleški strelci, vse to spominja na razpoloženje imperija, na Viktorijo, na lorda Kitchenerja, razlika je le ta, da takrat niso govorili o «zaščiti ogrožene demokracije», marveč o koristih britanskega imperija · kratko in jasno ter vzlic tej cinični odkritosrčnosti še kar nekam pošteno

LONDON, oktobra — Naši časniki so spričo vesti o dogodkih v Britanski Gvajani objavili zemljevide s pojasnili, da bi bralcem omogočili z več razumevanja zasledovati vse kar se tam dogaja. Isto so storili angleški časniki, ker se je pokazalo, da večina Angležev nima niti pojma, kje je ta »njihova« kolonija. »Sunday Times« je ugotovil, da zvedo Angleži nekaj podrobnejšega o svojih kolonijah šele takrat, kadar se položaj tam poslabša. Tako je tudi pred desetimi dnevi, ugotavlja ta časnik, »morda en sam človek od tisoč vedel, kje je Britanska Gvajana», pa še izmed tistih, ki so vedeli, so bili mnogi prepričani, da je to drugo ime za Novo Gvinejo.

Čeprav pa do včeraj mnogi niso niti vedeli, da je na svetu ta dežela, vas bo vsak povprečen Anglež prepričeval, da so tam »komunisti pripravljali prevrat«, »zaroto proti demokraciji« in da je bil njihov cilj »upostaviti sovjetsko diktaturo«. In kot argument, da so nekaj takšnega pripravljali, vam bo pripovedoval o tujih agentih, ki so tam skuhali kašo, češ da je bila zarota preprečena, da so se sovjetski naklepi izjalovili in da je demokracija rešena samo z budnostjo lorda Lyttletona in z odločno intervencijo angleške mornarice...

NEKAJ TEMELJNIH POJASNIL

Pičlega pol milijona ljudi živi na ozkem pasu vzdolž severnovzhodne obale Južne Amerike, katerega površina je približno enaka površini Velike Britanije. Izvzemši peščico ameriških Indijancev so vsi ostali prebivalci priseljenci. Najprej so prišli evropski »pionirji«. Sledili so jim sužnji iz Afrike, ki so jih belci prignali, da bi zanje delali. Pozneje so prispeli Kitajci, Portugalci in Indijci. Angleščina je skupni jezik vseh. Nacionalna igra je kriket. Temelj gospodarstva je pridelovanje sladkornega trsa. Plantaže sladkornega trsa so v rokah veleposestnikov. Vsi drugi prebivalci so cenena delovna sila.

V tej deželi, kjer je »bog rekel lahko noč«, se dolgo ni nič spremenilo. Šele ko je izbruhnila druga svetovna vojna, so prebivalci te angleške kolonije dobili priložnost, da so se seznanili z drugimi kraji sveta. Nekaj sto Gvajancem, ki so šli z angleškimi vojaki po Evropi, je prišlo na misel, da bi bilo treba tudi pri njih doma v načinu življenja nekaj spremeniti. Ameriška oporišča, upostavljena v njihovi deželi med vojno in po njej, so imela važno vlogo. Vojno gospodarstvo je zahtevalo, da so odpirali nove rudnike. Gvajana je bogata z boksitom in tako se je začela razvijati nova industrija, ki izpodriva sladkorno industrijo in dela iz kmetijskih delavcev industrijski proletariat.

NOVA USTAVA IN ZMAGA LJUDSKE STRANKE

Iz velike stavke delavcev sladkorne industrije se je leta 1948 razvila Napredna ljudska stranka, ki je imela od leta do leta več pristašev in ki je zrasla malone v vseljudsko organizacijo.

Takratni laburistični vladi je postalo jasno, da je treba ustreči čedalje glasneje izražanemu nezadovoljstvu Gvajancev z njihovim kolonialnim položajem. Predhodnik lorda Lyttletona, takratni državni tajnik za kolonije Jim Griffits, je menil, da je bolje nekoliko popustiti, kakor pozvati križarke, da bi zatrle upor, kakor je storil njegov naslednik.

Leta 1950 je dobila Gvajana novo ustavo, na podlagi katere so dobili vsi polnoletni Gvajanci volilno pravico, parlament, ministre in nekakšno vlado. Guverner je sicer ostal in imel je pravico veta, izvoljeni parlament je izbiral ministre, toda iz Londona so bili imenovani državni tajniki, ki so imeli v rokah finance, vojsko policijo in zunanje zadeve. Ostalih šest ministrov, ki jih je določal parlament, je prevzelo posle narodnega zdravja, prosvete itd.

V primerjavi z ustavo iz leta 1928 je ta ustava vendarle pomenila velik korak naprej. Najbrž bi še zdaj veljala, da so imeli Gvajanci malo več smisla za angleško politiko balanciranja in razdelitve vloge: eni naj bi bili napredni, drugi pa konservativni. Pokazalo pa se je, da so Gvajanci »nezreli« — vsi so hoteli biti napredni. Na prvih volitvah, ki so bile v začetku letošnjega leta, je Napredna ljudska stranka pod vodstvom dr. Jagana zmagala z velikansko večino: od 24 mest v parlamentu jih je dobila 18.

„RDEČA VLADA"

Takoj po volitvah so skušali lastniki plantaž in rudnikov novo vlado prikazati kot »rdečo«. »Znano je«, piše, ‚New Statesman and Nation', »da so nekateri člani vodstva te stranke tako ali drugače simpatizirali z Moskvo, nekateri pa so celo obiskali dežele za železno zaveso. Ničesar pa ni bilo v njihovem programu, kar bi lahko zastrašilo celo, denimo kakega zmernega liberalnega reformatorja v kaki beli deželi... Vodje te stranke so se nedvomno počutili počaščene s pozornostjo in zanimanjem, ki so ga pokazale za njihove napore komunistične dežele, vtem ko na drugi strani pri večini Angležev, ki so jih srečavali, niso zadevali na nič drugega kakor na sovraštvo. Celo angleška laburistična stranka je menda to levičarsko vlado v eni izmed dežel Britanske skupnosti narodov ignorirala, dokler je zadnji dogodki niso na to opozorili». Tako piše ta ugledni časnik, pa tudi skrbno proučevanje programa Jaganove vlade bi težko odkrilo nekaj, kar bi dišalo po poskusu, da hočejo v tej angleški koloniji upostaviti »komunistično diktaturo«.

Belih lastnikov plantaž nikakor ni motilo, da je Napredna ljudska stranka, sprejela v program svoje vlade sušitev močvirij na močvirnih področjih in namakanje nerodovitne zemlje v raznih krajih, ki ji primanjkuje naravne vlage, pač pa jim je že samo omenjanje nacionalizacije plantaž »dišalo po Moskvi« in nudilo »neovrgljiv dokaz«, da se pripravlja upostavitev komunistične diktature... Pa poglejmo, kako je sam dr. Jagan formuliral stališče svoje stranke do nacionalizacije:

»Nacionalizacija je del našega socialističnega programa, stranka pa naj odloči, kdaj ga bo uresničila, kar je odvisno, od objektivnih okoliščin... Mi se dobro zavedamo vloge, ki jo ima in ki jo bo imel privatni kapital v razvoju Britanske Gvajane... Mi bomo storili takšne ukrepe, ki bodo ohrabrili in pritegnili privatni kapital, da bo blagodejno vplival na razvoj našega gospodarstva, in zajamčili mu bomo, da bo vlada nagradila njegovo podjetnost in izpolnila svoje obveznosti do njega«.

»Manchester Guardian«, katerega dopisnik se je kot politični opazovalec mudil v Britanski Gvajani, takole opisuje ugledne člane in nekatere voditelje Napredne ljudske stranke:

»Samo nekaj članov, ki so nekaj časa preživeli v Evropi in ki so po vseh znakih sodeč vdani Moskvi, papagajski ponavlja komunistična gesla... Ostali voditelji in večina članov pa so bolj zainteresirani na problemih svoje dežele, in njihova načela bolj spominjajo na Laskijeva kakor na Stalinova«.

„ZAROTA PROTI DEMOKRACIJI"

Na prve vesti, da so enote angleškega ladjevja odplule proti Georgetownu, so se posebni dopisniki velikih angleških časnikov napotili v kolonijo, da bi od ondod pošiljali vojna poročila. Vesti, ki so jih poslali, pa so bile kratke, zelo skope ali polne začudenja: v Gvajani je vse mirno in nihče ne ve, zakaj je prišlo do tega udarca od zgoraj!

Državni tajnik za kolonije lord Lyttleton, ni hotel pojasniti svojega ukrepa. Tisk pa je vendarle pisal o »snovanju komunistične revolucije«, o »upostavitvi enostrankarske diktature« in o »zaroti dr. Jaganove stranke proti demokraciji«. Nikomur pa se še ni posrečilo pojasniti, v čem je ta poskus.

Če primerjamo dejstva med seboj, dobimo čisto drugačno sliko: Ustave ni razveljavila vlada Gvajane, marveč vlada iz Londona. Diktature ni upostavil dr. Jagan, marveč guverner Alfred Savage po pooblastilu lorda Lyttletona. Če je tisto malo demokracije, kolikor je je nudila ustava, izginilo iz političnega življenja Gvajane, je vendar treba z dokazi podpreti obtožbo, da jo je ogrožala Napredna ljudska stranka. Za zdaj pa drži, da je demokracija tam izginila po sklepu državnega tajnika za kolonije, ki je razveljavil ustavo, razpustil parlament, odslovil ministre in izročil vso oblast guvernerju. Povrhu pa še poslal tja vojsko, ki doslej še ni izstrelila nobene krogle.

DVE OBLIKI ISTEGA STALIŠČA

In vendar, če vprašate kateregakoli Angleža, naj vam pojasni, kar se dogaja v Gvajani, vam zelo samozavestno poreče, da so sovjetski agenti skušali upostaviti komunistični diktat in da je storila vlada prav, da je to preprečila. To je splošno stališče. Vendar pa sta dve obliki tega stališča.

Konservativci opravičujejo vsako vejico v vladnem sklepu. Laburisti ga ostro napadajo, toda ne, kakor bi človek pričakoval, zato, ker menijo, da imajo Gvajanci proste roke, da lahko odločijo o usodi svoje dežele. Ne, laburisti kritizirajo metodo, po kateri je vlada «preprečila upostavitev komunistične dik-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Člani Gospodarske delegacije FLRJ so položili venec na grob pripadnikov JA, padlih v bojih za osvoboditev Trsta, na pokopališču na Proseku

NARAVA VLOGA IN CILJI italijanskih ilustriranih revij

2 CURZIO MALAPARTE

Ker je «Tempo», kot omenjeno, splošno čitana revija, jo kupiš, prelistaš in pri tem obvezno naletiš na rubriko «Battibecco», nekakšen rezervat Malaparte. Kot bi jo bil vzel v doživljenjski zakup, da se tu more ukvarjati z najraznovrstnejšimi kozerijami, duhovito, briljantno, v sijajnem slogu, na evropski vitini, z evropske perspektive. Da je Curzio Malaparte evropski človek (vzdevek za posebno zvrst posebnih ljudi, ki ne žive samo v Evropi) o tem ni dvoma, to je vsakomur, ki je sledil skrbnemu nizanju njegovih «prerocioznih» miselnih utrinkov v rubriki «Battibecco», popolnoma jasno. Evropo pozna, to treba priznati; kako, to je druga stvar. Toda pozna jo. Tudi njeno zgodovino, njeno prihodnost, in natančno ve kaj in kako bo, namreč z Evropo in njeno bodočnostjo. Kadar zapade njegov vseobsežni duh v najglobljo meditacijo, zaznava mimo vseh časovnih distanc bodoči utrip zgodovine in sluti, več kot to, in gleda: vstajenje imperija... biološko afirmacijo rase... kohorte v pohodu... belo mesto, ki je Trst... amate sponde, ki so Istra... zatem Dalmacija... in obnovljeno os Rim - Berlin: veliko prihodnost Italije...

Tako, tu smo: velika prihodnost Italije... Znova lebdi nad Italijo kot fata morgana, o njej sanjajo vsi, razen onih, ki sanj sploh ne zmorejo, zakaj sanja lahko samo človek, ki ima poln želodec. In Curzio ga ima, zato sanja veličastne sanje, sanja vztrajno, zanesljivo in dosledno...

Je mar Curzio Malaparte bivši fašistični hierarh, desna roka De Marsanicha, bivši pribočnik «vojskovodje» Grazianija? Južnoitalijanski fevdalec, bankir, fabrikant, ki se ukvarja z literaturo? Vse to bi utegnil biti, sodeč po gosposkosti njegovih manir in idej, in če se pri tem ukvarja tudi z literaturo. Toda ne, Curzio Malaparte je v resnici samo literat, posebne vrste literat, toda, eden redkih, ki so prišli do spoznanja, da so človeške misli in ideje, da je literatura blago, ki ga imenitno realiziraš, če le znaš pero spretno zasukati v pravo smer, potem če treba v drugo, kakor kažeta ponudba in povpraševanje po zadevnih proizvodih na mednarodnem in nacionalnem tržišču.

Malaparte je spremenil književnost (samo svojo, na srečo) v konjunkturno industrijo možganskih proizvodov za vsakokratno rabo, svojo notranjo podobo pa izvesil na najvišjem drogu kot predmet za licitacijo. Peresa se torej ni lotil, da bi človeku jasnil obzorja, razganjal temo laži in zaostalosti, ki je pravi vzrok vsega zla, ne — takšni garaški roboti se njegov «evropski» duh upira — marveč, da bi misli spreminjal v zlato, čim več zlata, ker se ob zlatu ves svetiš od blažene sreče, kot sončni bog. Da, takšna je na žalost ta stvar: Malaparte je prodal svojo dušo vragu... Zanj so višji smotri — iluzija, ideali — nesmisel: so vselej bili in ostanejo samo sol za neuko čredo ovnov in ovac, da jih pripelješ tja, kamor jih po višjem naročilu imaš pripeljati. Kako bi drugače, priznajmo, človek prišel do lastne vile, morda več vil, do imenitnega avtomobila in apartmaja v prestolici, do prekrasnega udobja, ki ga ni moč pogrešati itd.

Njegovo mesto med evropskimi kramarji z duhovnim blagom je očitno. Lahko se znajde kjerkoli: med fašisti, komunisti, liberalci, med protestanti in framasoni, kakor zahtevajo potrebe časa in okoliščine, da lahko v njih uveljavi svoj osebni interes. Njegova življenjska filozofija je epikurejstvo, njegov ustvarjalni zagon egoizem, njegovi osnovni nagibi šarlatanstvo in pustolovstvo.

Intimno v sebi najpoprej z velikim zadoščenjem ugotavlja, da je kozmopolit, to mu pa ne brani, da bi hkrati ne bil tudi dober, še več: da bi ne bil vnet, zagrizen, najbolj zagrizen skrajni nacionalist. Kot rečeno, vse je odvisno od okoliščin, od tega, kaj je v danem trenutku najbolj dobičkonosno. Danes meni, da je njegovo mesto med najbolj eksaltiranimi eksponenti italijanskih imperialističnih revendikacij, pogled mu je trdo in ponosno uperjen proti Vzhodu, v njem pa je, kot je javno izrazil, jasna in neomajna zavest, da je demokracija sinonim za moč in veličino države s krepkimi kostmi.

Do konca zadnje vojne je bil skoroda nepoznan. Njegova preteklost je deloma še danes ovita v neko kopreno, ki jo, kot kaže, tudi sam noče povsem odgrniti. Tudi se splošno govori, da ni bil vedno Malaparte, da je nekoč bil Suckart, torej nemške krvi, toda to ni bistveno, dasiravno kaže, da pa zanj vsekakor je.

Ni dolgo tega, ko se je v «Tempu», točneje v rubriki «Battibecco» zagnal proti vsem, ki baje smatrajo Italijane za narod bastardov, za čredo strahopetcev itd., dokazujoč nasprotno. Stoječ na stališču, da nima nihče pravice obkladati italijanskega ljudstva s podobnimi epiteti, moramo hkrati ugotoviti, da pa se pri tem Malaparte še malo ni hotel postaviti za njegovo čast in dobro ime, marveč za čast, dobro ime in interese tiste kozmopolitske, protinacionalne sodrge italijanskih finančnih in zemljiških aristokratov, tistih plasti skvarjenega apeninskega malomeščanstva, ki se jim laska tudi on sam. Navajanje do kosti izkoriščanih ljudi, da smatrajo te ali druge, ali katere si bodi interese svojih izkoriščevalcev ter njihovih podrepnikov za svoje interese, pa je vsekakor eden najtežjih zločinov, ki ga Malaparte in ostali apologeti rimske imperialne veličine vrše za račun reakcionarnih aspiracij italijanskega vladajočega razreda. Načrtno zastrupljajo italijansko ljudstvo in ga potiskajo v njegovo dokončno propast.

Kmalu po vojni je napisal «Kaputt» in «La pelle», dve knjigi, katerih umetniška kakovost, moč in prepričljivost so baje tolikšne, da mu je z njima uspelo uvrstiti se med najvišje predstavnike zapadno evropskega literarnega Olimpa. Kakšna usodna zmota! Toda naraščajoča anemija ter stopnjujoča se impotenca, ki ju je na Zapadu zaslediti na vseh področjih človeške ustvarjalnosti tudi v literaturi in literarni kritiki, sta se tokrat in še enkrat neovrgljivo potrdili. Resda tega ne gre posploševati, toda pretežno je tako. Kako bi se drugače moglo zgoditi, da so mu zapeli «hozana», da so mu spregledali vse gnusne izpljunke, ki jih je, dasiravno ovite v staniolni papir svojega, kot sodijo, nenadkriljivega sloga in krasnobesedičenja, pljunil človeštvu v obraz! V svetovni literaturi menda ni primera, da bi nekdo na račun svojega naroda izrekel toliko najbolj podlih in umazanih laži, kot jih je on na račun italijanskega. Ne samo, da skuša na najbolj perfiden način prikazati, kako da gre vso odgovornost za katastrofalno stanje, ki se je v njem poražena Italija znašla neposredno po končani vojni, v prvi vrsti pripisati na račun italijanskega ljudstva in ne italijanske buržoazije, marveč je tu opaziti še nekaj drugega, kar je zelo zanimivo, namreč, kot se odvija rdeča nit tako se tudi tu od vrstice do vrstice, od strani do strani prepleta neka zelo očitna trpka resignacija in razočaranje, ker je vojna izgubljena. Izgubljena zato, ker se, kot sam pravi, italijanski vojak ni hotel boriti. In ko odgovarja na vprašanje, čemu ni hotel, ne pove resnice, zakaj ni njegova dolžnost, da govori resnico. Malaparte ne pravi: vojak se ni hotel boriti, ker ni vedel, čemu bi se boril, ker je slutil, da je to vojna za druge in ne njegove interese, ker se je stalno vpraševal, kaj išče, za čim pravzaprav stika po teh ozemljih, kamor so ga bili poslali, naj se bori za svojo srečo, ki je nikjer ni videl. Tega Malaparte ne pove, ker ne sme povedati, pač pa pravi tako-le: vojak se ni boril, ker je bil strahopeten, ker so bili poveljniki strahopetni, ker je vse italijansko ljudstvo strahopetno, nesposobno, pokvarjeno, dobro kvečjemu za parjenje, ljudstvo brez trohice ponosa v sebi, brez bistvenih svojstev velikega naroda, t. j. brez poguma in odločnosti itd. itd., pri čemer ne pozabi omeniti, da je v italijanski zgodovini spolnost nasploh odigrala zelo važno, točneje odločilno vlogo, še več, da ima to ljudstvo ves svoj patriotizem nekje med nogami, da omenimo samo eno njegovih nadvse neokusnih, umazanih, podlih žalitev, izrečenih na račun italijanskega ljudstva, ko mu je s tem hotel podtakniti umazano, smrdljivo perilo italijanske buržoazije in lumpenproletariata.

(KONEC)

TRST, torek 3. novembra 1953

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo spremenljivo oblačno vreme s krajevnimi padavinami. Možne so tudi manjše razjasnitve. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 15.6 stopinje; najnižja 10.9 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 14.40: Domači zvoki. — **Trst II.:** 20.30: Koncert tržaškega Komornega zbora. — **Trst I.:** 21.00: Simfonični koncert pod vodstvom L. Toffola. — **Slovenija:** 16.00: Popoldanski koncert slovenske simfonične glasbe.

OSMO KOLO ITALIJANSKEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

TRIESTINA - ROMA 2:2 (0:2)

Milanski derby se je končal v korist državnega prvaka s tremi goli Nyersa, ki je spet nastopil na svojem starem mestu v moštvu Inter - Sampdoria odnesla točko iz Neaplja

Strelci: Pandolfini (R.) 12', Perissinotto (R.) 44' I. polčasa; Celio (R.) 13' (avtogol), Curti (T.) 28' II. polčasa.

TRIESTINA: Cantoni; Belloni, Valenti; Petagna, Ganzer, Trevisan; Lucentini, Curti, E. Soerensen, Ispiro, Rossetti. — All. Rocco.

ROMA: Moro; Azimonti, Cardarelli; Celio, Tre Re, Venturi A.; Ghiggia, Pandolfini, Galli, Perissinotto, Renosto. — All. Varglien I.

Sodnik: Bernardi iz Bologne. Gledalcev okrog 18.000.

V osmem kolu italijanskega nogometnega prvenstva sta se preteklo nedeljo srečali na tržaškem stadionu domača Triestina in Roma. Tržaškim prijateljem nogometne igre je še dobro v spominu poraz, ki ga je Triestina doživela proti Romi v lanski otvoritveni tekmi, čeprav je dala prvi gol. Zato je to srečanje tudi letos mnoge zaskrbljalo.

Ta zaskrbljenost se je kmalu pokazala za povsem upravičeno. Ni namreč poteklo niti deset minut, ko so gostje že prišli do uspeha, čeprav po naključju oz. po trenutni nepazljivosti domače obrambe. Toda bolj kot zaradi prejetega gola je zaskrbljenost rastla od trenutka do trenutka zaradi odlične igre gostov, ki so igraje preigravali domačine in s kratkimi preciznimi pasi osvajali teren vse do kazenskega prostora domačih. Če bi z isto prodornostjo znali nadaljevati še poslednjih 16 metrov do usodne črte, bi lahko Triestina zapustila igrišče s katastrofalnim porazom. Toda prav to je manjkalo, delno zaradi neodločnosti rimskih napadalcev, predvsem pa zaradi tokrat izjemoma res požrtvovalne igre domače obrambe. Krivica bi bila izvzeti kogar koli izmed obrambne četvorice, vendar bi mi dali prednost srednjemu krilcu Ganzerju, ki je hladnokrvno zaustavljal napade, precizno odbijal in predvsem z glavo pokazal odlično igro. Nedvomno je Ganzer najkoristnejša letošnja pridobitev domačega moštva. Velika zasluga, da ni v prvem delu igre prejela Triestina več golov, pa gre nedvomno tudi Cantoniju, ki je s svojimi drznimi skoki pod noge napadalcev rešil marsikatero kritično situacijo. Škoda, da je pri enem izmed takih drznih posegov prijel žogo izven kazenskega prostora, zaradi česar je sodnik dosodil prosti strel, ki ga je Pandolfini spremenil v gol zaradi že omenjene nepazljivosti igralcev, ki so postavljali obrambni zid.

Virtuoznost gostov se je potem golu še stopnjevala. Povezanost med srednjo linijo Rome in njenim napadom je bila perfektna, tako da domačini po nekaj minut zaporedoma sploh niso prišli do žoge. Popolnoma je odpovedal domači napad, v katerem med drugimi tudi običajno koristni Curti ni imel «svojega dneva». Slaba sta bila tudi Soerensen in Ispiro.

Igra se je tako v glavnem razvijala na sredini polja vse do konca prvega polčasa, ko so gostje dve minuti pred koncem prišli po hitrem prodoru drugič do uspeha. Tre Re je s sredine polja lepo podal Pandolfiniju, Pandolfini Perissinottu in ta v gol.

Tudi začetek drugega polčasa je še vedno napovedoval katastrofo, katero so tudi gledalci pričakovali, tembolj, ker je znano, da večina domačih igralcev zaradi prekoračenih treh križev le s težavo vzdrži 90 minut igre. Najmanj dvakrat je rešil mrežo Cantoni, v ostalem pa je bila tudi obramba na mestu. Toda to je trajalo le nekaj začetnih minut, potem pa so se začele stvari obračati na bolje za domače. Gostje so namreč klub temu, da so od časa do časa še vedno akademizirali sredi polja, vidno popustili, kar so izkoristili domači in se pognali v napad v drznem upanju po izenačenju. Uspeh pritiska je prišel v 12. minuti. Lucentini je pripeljal žogo po desnem krilu in poslal na sredo pred Morovo svetišče. Dobil jo je Soerensen in jo vrnil Lucentiniju. Temu je skoraj že ušla v golaut, ko jo je v zadnjem hipu ponovno poslal pred gol. Mora je v tem trenutku pokril stranski krilec Cellio, ki je v skrajnem poskusu, da odbije žogo, povzročil autogol.

Triestina igra poslej kot prerojena. Vsa je v napadu, kajti to, kar je bilo v začetku drugega polčasa lahko samo tiho upanje, je sedaj postalo možno in šlo je za to, da se možnost uresniči. V dvajseti minuti pošlje Curti lep strel na gol, ki ga pa Moro v zadnjem trenutku z odprto dlanjo dvigne čez prečko v korner. Korner ostane neizkoriščen in v nenadnem protinapadu je zopet Cantoni rešil z mačjim skokom pod noge napadalcu Galliju.

V 30. minuti izenačenje. Rossetti pošlje z leve strani srednje visoko žogo na center. Zajame jo Curti in jo, čeprav oviran, iz polobrata plasira mimo presenečenega Mora v gol. Stadion zajame val navdušenja, kajti izenačenje predstavlja dejanski podvig.

Poslej je tempo nekoliko popustil. Domačini poskušajo doseči zmago vendar brez prepričanja. Tudi Rimljani igrajo sedaj na poslednjo karto in uprizore več protinapadov preko kril. Obramba domačih je tudi sedaj na mestu. Tik pred koncem je Triestina prešla še eno nevarnost in kmalu potem sodnik Bernardi iz Bologne, ki je ves čas mnogo grešil predvsem v škodo domačih, odžvižga konec.

Pred tekmo je bila na igrišču majhna ceremonija, katere niti ne bi omenili, če ne bi bila značilna za sedanji čas. Vodstvo Rome je prineslo s seboj darilo za Triestino v obliki «rimske volkulje». Pri predaji je podpredsednik Rome imel krajši nagovor v smislu veselja, (Rimljanov namreč), da bo Trst kmalu združen z Italijo. V tem smislu mu je verjetno odgovoril predsednik Triestine odv. Poilucci. Kako pa je to ceremonijo sprejelo 15.000 gledalcev, so najbolje pokazali gledalci sami, ki so začeli žvižgati.

* * *

Nyers ni mogel lepše prepričati svojih prijateljev kot tistih, ki mu niso preveč prijateljski, drugače, kakor s tremi goli, ki pomenijo obenem visok poraz večnega rivala Milana. Znana je Nyersova afera in znana je tudi trdovratnost na obeh straneh: pri igralcu in pri delu vodstva kluba Inter. Sedem iger je Inter dobro spravil pod streho brez odličnega levega krila. Toda gledalci se doslej nad igro prvaka le niso navduševali. In končno se je približal dan tekme z Milanom. Tedaj je trdovratnost pričela popuščati na obeh straneh. Nyers se je med tednom prikazal na treningu, nastopil je v moštvu. Govorilo se je, da to še ne pomeni, da bo v nedeljo res nastopil. Vendar pa je lahko že vsak sklepal, da ga tehnično vodstvo pač ni hotelo samo «peljati na zrak».

In naj bi imel v aferi «prav» Nyers ali vodstvo Inter — publiki je važno, da vidi lepo igro ali pa vsaj gole. Nyers pa je sposoben obojega. Toda tudi igra — lepa ali ne — preide; goli pa ostanejo. Tako se lahko reče, da je Madžar dobil v nedeljo dve igri.

Sampdoria je igrala v Neaplju in domačinom je šele v 30' drugega polčasa uspelo izenačiti. Pri tem je pomembno, da uspeh Sampdorie ni bil slučajen temveč zasluženi.

Juventus bi lahko tudi bolje zaigrala, čeprav igri ni kaj oporekati, razen tega, da je bilo premalo volje za dosego večjega uspeha. Furlani pa so tudi dobro igrali. Fiorentina, ki je letos tudi moštvo med prvimi, je bila v Novari. Domači so se vrgli v napad z vsem srcem. Toda Fiorentina ima obrambo, ki je vredna reprezentance; le da o napadu ni mogoče trditi kaj takega. Tako je tekma ostala brez gola. Isti rezultat je dala tekma med Bologno in Spal. Tudi Genoa ni uspela premagati Torina. Pač pa sta Lazio in Atalanta odpravila svoja nasprotnika Palermo in Legnano z visokima rezultatoma. Za Atalanto je bila to obenem prva zmaga.

REZULTATI:

Atalanta - Legnano	4-1
Genoa - Torino	1-1
Inter - Milan	3-0
Juventus - Udinese	1-0
Lazio - Palermo	3-0
Napoli - Sampdoria	1-1
Novara - Fiorentina	0-0
Spal - Bologna	0-0
Triestina - Bologna	2-2

LESTVICA:

Inter	8	6	2	0	18	7	14
Napoli	8	5	2	1	18	6	12
Juventus	8	5	2	1	14	7	12
Fiorentina	8	4	3	1	10	5	11
Roma	8	2	5	1	13	8	9
Milan	8	3	3	2	15	11	9
Bologna	8	3	3	2	12	11	9
Sampdoria	8	3	2	3	11	10	8
Novara	8	2	4	2	7	7	8
Spal	8	2	4	2	11	12	8
Lazio	8	3	1	4	8	11	7
Genoa	8	2	3	3	9	13	7
Triestina	8	2	2	4	10	16	6
Atalanta	8	1	3	4	13	12	5
Palermo	8	2	1	5	11	18	5
Torino	8	1	3	4	7	13	5
Udinese	8	1	3	4	8	15	5
Legnano	8	0	4	4	10	18	4

DVE POLFINALNI TEKMI ZA JUGOSLOVANSKI POKAL IN TRI PRVENSTVENE

Zopet poraz Odreda v Ljubljani

Prvi finalist Hajduk, o drugem bo pa morala odločati nogometna zveza - Visoki zmagi Partizana v Skoplju in Vojvodine doma

REZULTATI:

Odred - Sarajevo	0-1
Partizan - Rabotnički	8-0
Vojvodina - Proleter	4-0
JUGOSLOVANSKI POKAL:	
Hajduk - Crv. zvezda	4-2
Dinamo - BSK	1-1

Tekmovanje za državno prvenstvo v prvi jugoslovanski zvezni ligi je bilo v nedeljo prekinjeno zaradi semifinalnih tekem za jugoslovanski pokal. Sicer pa so se tri prvenstvene tekme vendar odigrale; med drugimi je igral tudi ljubljanski Odred. Lahko rečemo, da bi skoraj raje videli, da bi ne bil igral. Opraviti je imel z nasprotnikom, ki bi mu pač ne mogli pripisovati sposobnosti, da bo Odredu, ki je pred nedavnim premagal Crveno zvezdo, odnesel obe točki. Toda kakor je napravil celo Rabotnički, tako so napravili v nedeljo Bosanci iz Sarajeva. En sam gol — toda ta gol pomeni zmago in poraz. Da bo vsa stvar še popolnejša, je Odredov igralec Belcer zastreljal še enajstmetrovko, ki bi prinesla vsaj izenačenje.

Partizan je v Skoplju proti Rabotničkemu dosegel osem golov, od teh samo Zebec štiri. Dobil pa ni nobenega. S polovico manjšim rezultatom pa je odpravila Vojvodina Osiječane.

Te tri tekme so vsaj za nekaj časa lestvico spremenile toliko, da je prišel na prvo mesto Partizan, ki ima seveda tekmo več kot Crvena zvezda.

V Splitu in Zagrebu sta bili finalni tekmi za jugoslovanski pokal. Hajduk je zmagal; v podaljšku sicer, vendar s sigurnimi goli. Toda med Dinamom in BSK se pa stvar ni končala v redu. Crvena zvezda je proti Hajduku že vodila z 2:0, vendar pa so hajdukovci še izenačili. V podaljšku je Vukas dosegel nadaljnja dva gola, ki sta prinesla Spličanom zmago.

V Zagrebu pa so po 120 minutah igre še vedno ostali pri rezultatu 1:1. Po propozicijah, da v tem primeru odločajo enajstmetrovke, so prvi in drugi streljali po pet enajstmetrovk. Prvi in drugi so dosegli še štiri gole. Začeli so znova: zopet na vsaki strani po trije goli. V tem pa je nastal že mrak in zdelo se je, da se že sodnik sam ne spozna več, kako in kaj s temi enajstmetrovkami. Odločilno besedo bo imela Nogometna zveza, vodstvo BSK pa je že izdalo izjavo, da sodi, da je BSK zmagovalec.

Gotovo je pač, da bo igral v finalu Hajduk, ni pa še gotovo s kom.

LESTVICA:

Partizan	10	7	1	2	32:14	15
Crv. zvezda	9	6	2	1	18:7	14
Vojvodina	10	6	2	2	32:15	14
Hajduk	9	7	0	2	19:11	14
Dinamo	9	6	1	2	21:8	13
Spartak	9	5	0	4	18:18	10
Proleter	10	3	4	3	15:20	10
Vardar	9	2	3	4	14:14	7
BSK	9	3	1	5	17:17	7
Sarajevo	10	3	1	6	8:17	7
Lokomotiva	9	1	3	5	14:17	5
Radnički	9	1	3	5	10:17	5
Odred	10	2	1	7	13:27	5
Rabotnički	10	2	1	7	10:39	5

NEDELJSKI ŠPORT V GORICI

GORIZIANA - PAVIA 57:47

Zorzi in Giorgi v odlični formi

Goričani so zmagali v lepi, razburkani in napeti tekmi. Gostje, novinci v A-ligi, so bili trd oreh, a večja izvežbanost domačinov je zmagala. Pri gostih smo opazili nekaj novega. Italijanska moštva igrajo počasno igro, Pavia pa je opustila to navado in nam je pokazala zelo hitro igro s točnimi in hitrimi podajanji. Goste uči in trenira bivši jugoslovanski košarkar Rochlitzer, ki je pred nekaj leti igral v Beogradu. Ta je v ekipo prinesel nov način igre, ki se je pokazal uspešen. Če bi gostje ne imeli ene napake, bi brez dvoma zmagali. Ta napaka je v pomanjkanju točnega streljanja v koš. Res da so gostje streljali v koš z vseh mogočih pozicij, a streljanje ni bilo točno. Gostje so tudi izvedli več krasnih akcij. Odličen je bil Rochlitzer, ki je bil vedno povsod prisoten, dober strelec in odličen izvrševalec akcij pa je bil državni reprezentant Gervasi.

Tudi Goriziana je bila danes v igri popolnoma prenovljena. Začetna negotovost in očitna premoč gostov, ki se je pokazala jasno tudi v točkah, se je v polovici polčasa spremenila; in kar se nam zdi čudno, Goriziana je vzdržala hitro igro gostov in tudi sama začela igrati tako igro. Giorgi je imel v nedeljo svoj krasen dan. Začel je uresničevati točke, zlasti v prvem polčasu; zdelo se nam je, kot da vidimo nekega novega odličnega igralca. Igral je skoro celo tekmo. Tudi Sardagna je bil odličen, čeprav je igral samo malo časa. Korsič pa se je od lani zelo spremenil. Čvrsto drži obrambo in verjamemo, da se bo še izboljšal. Zorzi je bil v začetku negotov, a se je kmalu znašel. Tudi Collinija je vredno pohvaliti. Nasprotno pa je bil Punteri v tej tekmi popolnoma nekoristen in je oviral splošen potek tekme, ker je hotel sam delati koše.

V začetku tekme so začeli napadati in so tudi vodili gostje. Goričani so bili kakor zmedeni, niso se znašli in kmalu je bilo treba spremeniti ekipo. Položaj se je za domačine izboljšal, zlasti po zaslugi Giorgija in kmalu so bile točke izenačene. V drugi polovici prvega polčasa so pa Goričani jasno vodili in tudi zaključili polčas v svojo korist. Gostje so zgrešili precej prostih strelov, kar bi jim lahko prineslo zmago.

V drugem polčasu pa je bilo ozračje že napeto. Goričani so še vedno vodili, a gostje so jih kmalu dohiteli. Enakomerno višanje točk je trajalo do polovice polčasa. Tedaj je sodnik priznal napačni Rochlitzerjev strel in nato še ustavil Collinija, ko je sam tekel proti košu. To je Goričane tako razburilo, da so začeli igrati z obupom. Videli smo mnogo nedopustnih dejanj na obeh straneh, a Goričani so začeli višati razdaljo. Gostje so jih še enkrat dohiteli, v zadnjih minutah pa se je razdalja občutljivo zvišala za goriško moštvo. Ob nepopisnem navdušenju občinstva je bila uspešno zaključena prva tekma prvenstva.

ZA SVETOVNO PRVENSTVO

Grčija - Izrael 1:0 (0:0)

V nedeljo nastopi izraelska reprezentanca v Skoplju.

Izrael, ki bo prihodnjo nedeljo nasprotnik Jugoslavije v tekmovanju za svetovno nogometno prvenstvo, je odigral svojo prvo tekmo v nedeljo v Atenah. Tekma se je končala z rezultatom 1:0 (0:0). Gol je dosegel Bebis, leva zveza. Domačini so igrali dobro samo prvih deset minut. Dobra je bila izraelska obramba, zlasti vratar. Sicer pa so Izraelci pokazali še dokaj začetniški in neveraven nogomet.

Samo da se ne bi jugoslovanski reprezentanci za prihodnjo nedeljo pustili preveč zavajati mislim o lahkotnosti tekme, ki je pred njimi...

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

STAVKE IN PROTESTI SO ZALEGLI

Zbornica odobrila predlog o prepovedi nadaljnjih odpustov

Odpuščali ne bodo delavcev, zaposlenih v podjetjih FIM, IRI in COGN - Zadovoljstvo med tržiškimi delavci zaradi sicer trenutne odložitve velike krize Sindikalna delegacija CISL bo odšla posredovat k pokrajinskim oblastem

Po večdnevnih stavkah in številnih protestih v vseh krajih Severne Italije in tudi v Tržiču in Gorici, je poslanska zbornica končno soglasno odobrila predlog, s katerim se v vseh podjetjih FIM, IRI in COGN prepovedujejo nadaljnji odpusti delavcev in to vse dotlej, dokler ne bo parlament podvzel ukrepov, ki bodo dokončno uredili kritičen položaj, ki je nastal v zgoraj omenjenih državnih kovinarskih podjetjih. To vest so tržiški delavci sprejeli z zadovoljstvom, ker v njej vidijo vsaj trenutno preprečenje krize, v kateri so se znašli CRDA in končno tudi uspeh njihovega protestnega gibanja v preteklem tednu.

Poleg ostalih sindikalnih organizacij je tudi goriška podružnica CISL začela obravnavati nastali kritičen položaj v CRDA in SAFOG. Sindikalno vodstvo je med drugim obravnavalo tudi poslanico, ki jo je junija lanskega leta naslovilo na takratnega ministra trgovske mornarice Cappo, ki je obiskal Tržič ob splovitvi neke ladje. Takrat je CISL poudarila, da je proizvodnja v CRDA in delno tudi v SAFOG odvisna od naročil za linijske ladje in za katere bi moralo poskrbeti Tržiču vodstvo italijanske republike. Toda kot se zdi, je bivši minister pozabil na dane obljube, kajti kot je znano, je produkcija v CRDA zašla v krizo prav zaradi pomanjkanja naročil, ki za sedaj zadostujejo komaj do konca tega leta. Po podrobni obravnavi kritičnega položaja v glavnih industrijskih objektih pokrajine je podružnica CISL sklenila ta teden odposlati pokrajinskim oblastem posebno delegacijo, ki bo natančno obrazložila položaj in mere, ki bi bile potrebne, da se reši nadaljnje povečanje števila nezaposlenih in slabšanje gospodarskega položaja pokrajine.

OBVESTILO ZUPANSTVA

Novi vpisi v volilne sezname

Na podlagi 3. člena zakona št. 1058 z dne 7. oktobra 1947 bodo vsi državljani, ki so ali bodo do 30. aprila 1954 izpolnili 21, leto starosti, uradno vpisani v volilne sezname, ako bo iz registrov razvidno, da imajo do 15. oktobra stalno bivališče v goriški občini. Za preprečitev morebitne opustitve, prizadeti lahko predložijo zadevno prošnjo na navadnem papirju do 15. novembra t. l. V prošnji, katero mora podpisati prosilec, naj bodo navedeni še naslednji podatki: a) priimek in ime, za poročene ženske tudi priimek moža; b) očetovstvo; c) kraj in datum rojstva; č) stopnja izobrazbe; d) poklic; e) bivališče. Prošnji je treba dodati listine, ki dokazujejo, da ima prosilec volilno pravico, in, ako ni rojen v občini, še rojstni list.

Tisti, ki nimajo stalnega bivališča v goriški občini in bi iz raznih tehtnih vzrokov želeli biti vpisani v volilne sezname tukajšnje občine, imajo možnost, da do 15. novembra zaprosijo na podlagi prošnje za vpis. V prošnji naj navedejo volilno okrožje, v katerega hočejo pripadati, in dodati še izjavo občine stalnega bivališča, da se je odrekel vpisu v volilni seznam tamkajšnje občine.

Državljani, ki živijo v tujini, lahko ohranijo vpis v volilne sezname v občini, v kateri so imeli stalno bivališče pred njihovim odhodom, ali pa zaprosijo za vpis v volilne sezname v občini, kjer so bili rojeni. V ta namen morajo vložiti prošnjo z zgoraj navedenimi podatki do 15. novembra t. l. in jo poslati občini po konzulatu.

Urnik brivnic

Zveza obrtnikov goriške pokrajine sporoča, da bodo v sredo 4. novembra brivnice in frizerski saloni ves dan zaprti.

Tatvina kolesa

Bruno Buffolini iz Ul. Torriani je prijavil goriški kvesturi tatvino kolesa znamke «Velox», vredno okrog 20 tisoč lir, ki ga je trenutno pustil brez varstva pred neko gostilno v Ul. Brigata Pavia.

OB DNEVU VSEH MRTVIH

Spomnili so se padlih borcev

Na grobove padlih borcev in talcev je ZSP položilo venec Grobove pa so očistile štandreške žene - Tudi po okoliških vaseh so se prebivalci oddolžili spominu mrtvih

V nedeljo je bil lep sončen dan, ki je na grobove sorodnikov in znancev, ter posebno na grobove neznanih borcev za svobodo privabil mnogo ljudi. Po Tržaški cesti se je ves dan vil sprevod meščanov, ki so s cvetjem v rokah hiteli na glavno pokopališče, da se poklonijo mrtvim. Na desni strani pokopališča, kjer je pokopanih mnogo padlih borcev za svobodo in nekaj talcev, je bilo v sredini grobov opaziti lep venec, ki ga je hrabrim partizanom poklonila ZSP. Grobovi so bili lepo očiščeni in okrašeni, kar je zasluga štandreških žena. Pa tudi drugi meščani so na grobove partizanov položili cvetlice in svečke v zahvalo za njihovo žrtvovanje, ki ni bilo zaman.

Po vaseh je bilo popoldne vse zbrano na domačih pokopališčih, kjer so domači zbori zapeli, kot je že v navadi, nekaj ganljivih žalostink in se s tem poklonili pokojnim, ki bodo vedno ostali v njihovem spominu.

Urnik trgovin 3. in 4. novembra

Zveza trgovcev goriške pokrajine sporoča, da bodo danes, 3. novembra, lahko vse trgovine podaljšale večerni urnik za pol ure. Mesnice bodo odprte od 16. do 20. ure.

V sredo, 4. novembra, bodo odprte samo pekarne in mlekarne, dokler ne bodo razprodale kruha in mleka, ter cvetličarne do 13. ure. Vse ostale trgovine bodo ves dan zaprte.

Pokriti zelenjadni trg bo v sredo ves dan zaprt.

IZPRED BENEŠKEGA POROTNEGA SODIŠČA

Popolnoma oproščeni trije bivši partizani

Dolžili so jih, da so leta 1944 likvidirali fašista Romana Turusa iz Krmina in da so omejevali svobodo in okradli Francesca Marollija Kdaj bo konec procesov proti antifašističnim borcem

Te dni se je končalo jesensko zasedanje porotnega sodišča v Benetkah. Zadnji proces je bil naperjen proti 26-letnemu Giordanu Sirku iz Dolenj, 29-letnemu Bogomilu Semoliču iz Gorice in 29-letnemu Antonu Tomažiču iz Gorice. Obtoženi so se morali zagovarjati zaradi udeležbe pri umoru 29-letnega Romana Turusa iz Krmina, ki so ga člani partizanske čete ustrelili leta 1944 v bližini Gradiškute, dalje zaradi odvzema prostosti občinskemu uradniku Francescu Merolliju iz Gorice ter odvzema omenjenima nekaterih osebnih predmetov.

Porotno sodišče, kateremu je predsedoval dr. Ruggiero, je vse tri oprostilo obtožbe umora Turusa ter tudi odvzema prostosti Merolliju; Tomažič je bil oproščen tatvine, češ da ni storil kaznivega dejanja. Vsi trije so bili takoj izpuščeni.

Sodni postopek se je proti trem obtožencem začel leta 1949, ker je bilo takrat najdeno Turusovo truplo. Ugotovljeno je bilo, da je partizanska četa, v kateri so bili tudi omenjeni trije obtoženci, leta 1944 iz pekarne v Ločniku odpeljala Turusa in Merollija proti Gradiškuti; tam je bil Merolli izpuščen, Turus pa ustreljen na podlagi obtožbe, da je fašist.

Na sodniji sta Sirk in Tomažič priznala, da sta bila v četi, ki je odpeljala Turusa in Merollija, toda nista bila prisotna v trenutku, ko je Turusa ustrelil vodja čete.

Tomažič je zanikal vsako obtožbo. Merolli, ki je bil prisoten na procesu, ni spoznal v obtožencih nobenega izmed partizanov, ki so ga peljali iz Ločnika v Gradiškuto.

Po obrambi številnih goriških odvetnikov je bila izrečena oprostitev.

NESREČA VOJAKA «MANTOVA»

Amputacija noge

Ročna bomba mu je padla na tla ter eksplodirala — Njegovo zdravstveno stanje se je zboljšalo

Kot javljajo iz bolnišnice Brigata Pavia, se je stanje ponesrečenega vojaka, pripadnika divizije «Mantova» dokaj izboljšalo. V petek ponoči v času pregleda obmejnega položaja je vojaku, ki je imel na pasu pritrjeno ročno bombo, ta naenkrat padla na tla in eksplodirala. Eksplozija je bila tako močna, da je vojaku povzročila precejšnje poškodbe na spodnjem delu telesa, posebno pa na nogah. Takoj je bil odpeljan v bolnišnico Brigata Pavia, kjer mu je moral primarij dr. Susi odrezati del leve noge, ker je bil vojak v precej resnem stanju; vendar se je pozneje njegovo zdravstveno stanje zboljšalo.

Prometna nesreča v Ul. Vittorio Veneto

Trčila sta avto in kolesar

V nedeljo nekaj pred 18. uro je 31-letni Silvano Bovo iz Ul. XXIV. maja št. 1 šel z avtom «Fiat 500» z evidenčno tablico GO 8689 po Ul. Vittorio Veneto. Na križišču Ul. Ancona in Ul. Baiamonti mu je presekal pot 64-letni kolesar Giovanni Michelini iz Ul. Lunga. Da bi preprečil trčenje, je šofer avta takoj zavrl in zadel z avtom ob zid neke hiše. Na srečo ni bilo človeških žrtev. Avto pa se je precej pokvaril. Na kraj je takoj prišla prometna policija, da bi ugotovila vzroke nesreče.

Najdeni predmeti

Te dni so v mestu našli listnico in denarnico z vsoto denarja. Vse je shranjeno pri blagajni občinskega ekonomata. Lastnika sta vabljena, da se zglasita na omenjenem uradu in predmete dvigneta.

V stanovanju Ermenegilda Scarela v Ul. Formica št. 22 je v nedeljo popoldne nastal majhen požar, ki so ga povzročile nakopičene saje v dimniku. Na kraj so prihiteli gasilci.

IZ KRMINSKE PREDILNICE

Pred izvolitvijo notranje komisije

Volitve bodo 9. novembra

V predilnici v Krminu, kjer je bilo pred kratkim večdnevno stavkovno gibanje uslužbenk, je prišlo do sestanka volilne komisije, ki bo pripravila vse potrebno, da bodo 9. novembra v predilnici volitve v notranjo komisijo. To bo prva notranja komisija, do katere bodo delavke prišle po hudi borbi, ki je zahtevala tudi stavko. Upati je, da bo nova notranja komisija dosledno zastopala pri vodstvu predilnice vse uslužbenke in pri vsakem vprašanju, ki bo nastopilo med delodajalcem in delavstvom.

Nesrečen padec

Rešilni avto Zelenega križa je v nedeljo okrog poldne odpeljal v bolnico Birgata Pavia Alojza Scarela iz Starancana, Ul. Trieste. Scarel je med potjo po Ul. Gradisca nesrečno padel ter se ranil nad desnim očesom. Ozdravel bo v nekaj dneh.

DEZURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Urbani-Albanese, Ul. Rossini št. 1 - tel. 24-43.

KINO

CORSO. 16: «Nemirno življenje». E. Taylor.
VERDI. 17: «Trije morski roparji», M. Lawreba in E. Manni.
CENTRALE. 17: «Ljudje brez miru», R. Vallone.
VITTORIA. 17: «Tarzan in lovci na slonovo kost», E. Barker.
MODERNO. 17: «Velika osvojitev», barvni film, L. Day in J. Wayne.

KAJ SE DOGAJA V GVAJANI?

Nadaljevanje s 3. strani)

tature» Guverner je imel na podlagi ustave pravico razglasiti obsedno stanje in uporabiti vojsko za zadušitev upora ali poskusa, da bi uporniki ogrožali ustavno stanje. Potemkatem, pravijo laburisti, ustave ni bilo treba razveljaviti, marveč samo izkrcati vojsko.

RAZPOLOŽENJE IMPERIJA

Ministrski predsednik Churchill je v svojem govoru na kongresu konservativne stranke v Margateu formuliral svoje gledišče o načinu, kako naj bi intervenirali, kadar se položaj v tej ali oni koloniji poslabša. «Bolje je,» je rekel, «da ostro in bliskovito reagiramo, kakor da bi čakali, da zlo naraste.» Churchill se je na stara leta spomnil bleščeče slave in sijaja Britanskega imperija. Pa tudi mnogi Angleži so se spomnili tistih dni, ko se je Commonwealth imenoval imperij (Commonwealth ne zveni tako prepričljivo in njegovo notranjo povezanost je težko pojasniti). Pomislite samo:

V nedeljo 4. oktobra je sklican v dvorcu Balmoral kronski svet in na njem poroča državni tajnik za kolonije lord Lyttleton. Drugi dan vsi angleški listi z naslovi čez cele strani objavljajo, da je križarka «Superbe» odplula iz bermudskih voda in se z zapečatenimi ukazi zasidrala v pristanišču Jamaica, sprejela na krov 400 waleških strelcev in odplula neznano kam. Hkrati je Jamaico zapustila tudi fregata «Bigbary Bay» z 200 waleških strelcev in odplula v isto smer. Drugi dan odplujeta fregata «Barhead Bay» in letalonosilka «Implecable», polni vojaštva, iz svojih matičnih pristanišč. In, naposled, vse te ladje priplujejo na ogroženo mesto: Georgetown — Britanska Gvajana.

Kronski svet, skrivnostni molk ministrstva za kolonije, zapečateni ukazi, vojne ladje, waleški strelci, vse to spominja na razpoloženje imperija, na Viktorijo, na lorda Kitchenerja, na dneve, ko so bojne ladje iz aleksandrijskega pristanišča s težkimi topovi grozile mestu, ki je godrnjalo. Razlika je samo ta, da tokrat niso govorili o «zaščiti ogrožene demokracije», marveč o koristih Britanskega imperija — kratko in jasno terzlic tej cinični odkritosrčnosti še kar nekam postenejši. Kakor zmeraj, se svobodomiselnost, naprednost in demokratičnost prezirajo v odnosu do drugih narodov, zlasti do «malih» narodov. In kakor navadno, veliki pri tem izpitih zmeraj «padejo».

BOGDAN PEŠIC

KINO NA OPČINAH

predvaja DANES z začetkom ob 18. uri

„DRUŽINA BARRETT"

Veliki roman ljubezni dveh velikih pesnikov — film družbe Metro Goldwyn Mayer s svetovno znanimi igralci.

Zatopek - dva nova svetovna rekorda 10.000 m - 29:01,6; 6 milj - 28:08,4

Zdelo se je, da je Zatopek letošnjo sezono v glavnem končal ali da vsaj ne bo poskušal rušiti svojega rekorda na 10.000 m. Na prireditvi v Stari Boleslavi pa je v nedeljo Zatopek zopet tekel v «svojem» stilu. Še preden je preteklo 10.000 m, so mu že izmerili čas tudi na 9656 m, to je na 6 milj. Zdi se, da bodo odslej sploh pri boljših tekačih pazili tudi na to mero. Anglež Gordon Pirie je namreč letos dosegel na 6 milj čas 28:19.4, kar je bil rekord do nedelje, ko je Zatopek to daljavo pretekel v 28:08.4.

Na koncu 10 km pa so štoperice pokazale 29:01.6, kar je točno za sekundo manj, kot je bil njegov dosedanji rekord (29:02.6) iz l. 1950. Lahko se reče, da bo ta Zatopekov rekord še dolgo časa neogrožen. Mogoče pa se bo sedaj ta «človek-konj» vrgel na Haeggov rekord na 5000 m.

Na isti prireditvi je Čeh Doležal prehodil 15 km v 1.07:50; najboljši čas na svetu na tej progi (neuradni svetovni rekord) je imel od 1949 Romun Paraschivoscu z 1.08:28. Doležal pa je hodil še do 20 km in dosegel čas 1.30:26.4, s čimer je izboljšal svetovni rekord Sveda Mikaelssona (1.32:28.4 iz leta 1942).

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606 - T 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOT - Trst